3
2021

Parat

Medlemsblad for Parat, en arbeidstakerorganisasjon i YS

Unn Kristin Olsen

32

Norsk sjømat-eksport slår alle rekorder

Slik har pandemien påvirket folkehelsen
Pandemien har overraskende nok ikke bare bragt med seg elendighet for folkehelsen.

8

Arbeidstakere nektes erstatning
Dagens system for yrkesskadeforsikring er for komplisert, ifølge eksperter.

16

Kroppsspråk som ressurs
Om du er i stand til å tolke kroppsspråket riktig, er du på vei til å avdekke viktige sannheter.

24

Har du tillit til nyhetene du leser?

Vi som jobber med innhold, er opptatt av at du som leser skal oppleve nyhetene vi leverer i magasin og på nett som nyttige og verdifulle. For at nyheter skal være nyttige og verdifulle, må innholdet, ifølge Irene Costera Meijer, som har forsket mye på dette spørsmålet, oppleves som troverdig og sannferdig.

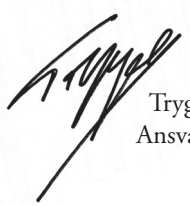
Troverdig og sannferdig kan også kobles til tillit, og en rekke undersøkelser viser at nordmenn generelt har høy tillit til nyheter presentert i magasiner, på TV og i radio. Kantar har foretatt en analyse i 2020 som viser at et flertall av befolkningen har tillit til norsk presse. Høy tillit vises også i Medieundersøkelsen utført av Respons Analyse. Samtidig er det for mange som har lav- eller ingen tillit (i Medieundersøkelsen for 2021 er det 20 prosent av publikum som svarer lav- eller ingen tillit). Tar vi med tall for «Noe tillit», som kan være personer som ikke er helt sikre på om de skal stole på nyhetene, blir tallene urovekkende høye (tallet på denne gruppen alene utgjør 42 prosent i Medieundersøkelsen for 2021).

Meijer mener tillit oppnås når en nyhet bekrefter dine egne oppfatninger om en problemstilling, men mener samtidig at det ikke må være slik. Det å lære noe nytt kan være en god opplevelse. Det betinger at vi som presenterer nyhetene, er i stand til å overraske deg, gi deg argumenter og motargumenter, kanskje også perspektiver du ikke var klar over før du satt deg ned for å lese. Det å lære noe nytt kan være en oppmuntring til å revurdere egne ideer og perspektiver, noe som igjen kan gi en glede av plutselig å forstå en kompleks situasjon eller et emne. Meijer mener å kunne dokumentere at folk verdsetter journalistikk som øker forståelsen av verden (lærer noe nytt), men betingelsen er samtidig at du som leser blir tatt på alvor og får bekreftelse og anerkjennelse.

Bekreftelse og anerkjennelse bygger på gjensidig forståelse og respekt, selv når vi har avvikende meninger. Det er fult mulig å vise forståelse for andres syn uten å være enig i synspunktene som fremmes. Journalister har ingen rett til å undervurdere andres meninger eller synspunkter.

For å oppnå høyere tillit til nyhetene mener Meijer journalister flest har noe å gå på når det gjelder å behandle alle personer som intervjues, seriøst og vise frem deres meninger og synspunkter i tekst og bilde – selv når man er helt uenig.

«Alternative» synspunkter kan være i strid med journalistens krav til nøyaktighet og presentasjon av fakta, men journalisten kan skille meningen som utrykkes, fra erfaringen til den som intervjues. Ved å forklare hvordan disse erfaringene har oppstått, og hvorfor det er naturlig med slike underliggende følelser, kan gapet mellom ulike oppfatninger av en sak tettes litt igjen. I tillegg til nøyaktighet og fakta må derfor journalistikk også anerkjenne underliggende følelser av sinne, ensomhet eller frykt. Om vi lever opp til disse idealene og har fortjent tillit til innholdet i dette bladet, er det du som avgjør.

Trygve Bergsland
Ansvarlig redaktør

parat

Utgis av: Parat
- en arbeidstakerorganisasjon i YS

Parat,
Boks 9029 Grønland,
0133 OSLO

www.parat.com

Besøksadresse: Lakkegata 23
Telefon: 482 10 100
E-post: post@parat.com

ISSN 1504-4297
ISSN 1894-8391 (online)

Ansvarlig redaktør: Trygve Bergsland
Mobil: 905 85 639
E-post: trygve.bergsland@parat.com

Leder: Unn Kristin Olsen
Mobil: 412 35 877
E-post: unn.kristin.olsen@parat.com

Forsidefoto: Helene Husebø
Coverdesign: Claudio L.
Avbildet: Unn Kristin Olsen

Redaksjonen avsluttet: 20.09.2021
Materiellfrist neste nummer: 05.11.2021

Fagpressen

Layout:
Storybold
www.storybold.no

Trykk: Ålgård Offset AS
www.a-o.no
Telefon: 51 61 15 00

Miljøfyrtårn® GRØNT PUNKT SVANEMERKET Trykksak 2041 0652

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav og er svanemerket, CO_2-nøytralt og 100 prosent resirkulerbart.

PRESSENS FAGLIGE UTVALG

Vi arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk.

Den som mener seg rammet av urettmessig publisering, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som behandler klager mot mediene i presseetiske spørsmål.

Adresse: Rådhusgt 17
0158 Oslo
Tlf: 22405040
E-post: pfu@presse.no

presse.no

2 Redaktøren har ordet
4 Småstoff
8 Pandemiens påvirkning på folkehelsen
12 Hotellansatte anker tips-dom
14 Krav om kroppskontakt med motsatt kjønn
16 Arbeidstakere går glipp av erstatning
20 Aktive Parat
23 Internasjonalt arbeid
24 Kroppsspråk-eksperten
27 Økende forskjeller i samfunnet
28 Parat-konferansen og Parats landsmøte
30 Manglende lønn for utført arbeid
32 Norsk sjømateksport slår alle rekorder
36 Parat informerer
38 Advokatene svarer
40 Kryssord og hjernetrim
42 Parats leder

Norsk sjømateksport skyter fart

Sjømateksport fra Norge slo i 2020 alle tidligere rekorder. Parats medlemmer rundt om i landet er viktige bidragsytere.

32

Slik har pandemien påvirket helsen vår

Tro det eller ei – pandemien har ikke bare bragt med seg elendighet for folkehelsen. En ny rapport fra regjeringen viser et mer komplekst bilde.

8

16

Arbeidstakere får ikke erstatningen de har krav på

Dagens system for yrkesskadeerstatning er så komplisert at mange arbeidstakere går glipp av store erstatningsbeløp.

24

Vidar Hansen. Foto: Svein Finneide

Kunsten å lese kroppsspråk

Den mentale eksperten Vidar Hansen mener at om du er i stand til å tolke kroppsspråk riktig, er du på vei til å avdekke viktige sannheter.

Manglende lønn for arbeidet

Mange opplever at arbeidsgiver ikke utbetaler lønn eller feriepenger til avtalt tid. Hva gjør man dersom man havner i en slik situasjon?

Thany Thileepan, advokatfullmektig i Parat. Foto: Trygve Bergsland

30

Menn på hjemmekontor bidrar mer til husarbeid

Pandemien har generelt sett vært dårlig for likestillingen, men det finnes et lyspunkt: Menn på hjemmekontor tar mer ansvar for husarbeidet. I sitt årlige arbeidslivsbarometer oppdaget YS at flere menn som jobber hjemmefra, oppga at de har tatt på seg hovedansvaret hjemme. I 2019 oppga mellom 6 og 7 prosent av mennene at de tok på seg hovedansvaret når et barn ble sykt. I 2020 var tallet oppe i 10 prosent. *@NTB*

NAVs klagesystem kan bli endret

Klage- og ankesystemet i NAV og Trygderetten kan bli omorganisert. Regjeringen har gitt et ekspertutvalg i oppdrag å se på dette. Utvalget ledes av tidligere Une-direktør Ingunn-Sofie Aursnes. Det skal foreta en helhetlig gjennomgang av klage- og ankesystemet. Arbeidsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) viser til at klagesakene har økt de siste årene.
– Saksbehandlingstiden har økt, og vi vet at mange synes det er belastende å ha en sak gående over tid, sier han. *@NTB*

Torbjørn Røe Isaksen.
Foto: Stortinget

Flere unge utenfor arbeid og utdanning

Nye tall fra SSB viser at 11,2 prosent av unge under 30 år var utenfor arbeid, utdanning og arbeidsrettede tiltak i fjor. Etter en årlig nedgang i andelen unge utenfor siden 2015 er trenden nå brutt. Ifølge SSB-tall var i overkant av 114 000 personer i alderen 15 til 29 år utenfor ved utgangen av 4. kvartal i fjor.
– Denne utviklingen på arbeidsmarkedet kan ses i sammenheng med koronapandemien og har vært sterkere for de unge enn for den øvrige befolkningen, sier seksjonssjef Tonje Køber i SSB. *@NTB*

Færre frykter for jobben

Etter en økning i 2020 er andelen norske arbeidstakere som frykter å miste jobben, blitt lavere enn på flere år. YS' arbeidslivsbarometer viser at andelen har falt til 23,2 prosent, noe som er en nedgang på hele 3,5 prosentpoeng. Bare 14,2 prosent er noe eller meget bekymret. Hele 62,5 prosent av norske arbeidstakere sier de ikke er bekymret for jobben sin, som er det høyeste tallet siden 2014. *@NTB*

Rekordmange gikk fra arbeidsmarkeds-tiltak til jobb

Nesten 7000 personer har kommet i jobb eller utdanning etter å ha vært på tiltak i arbeids- og inkluderingsbedrifter, viser ferske tall fra NHO. Det er ny rekord. Tilsvarende på samme tid i fjor var i underkant av 4500 personer.
– Det betyr at man faktisk har lyktes bedre med å få særlige sårbare grupper i jobb i pandemiåret 2021 enn noen gang tidligere, sier NHO-direktør Kenneth Stien. *@NTB*

Kraftig vekst i antall stillingsannonser

Finn.no ser en vekst i stillingsmarkedet. I løpet av årets første halvår har antallet stillingsutlysninger økt med 14 prosent sammenlignet med samme periode i 2019. Blant bransjene er økningen størst i helse- og omsorgsyrker og butikk- og varehandel.

– Er du på jakt etter en jobb, er det ingen tvil om at det er gode muligheter nå, sier jobbanalytiker og leder for Finn.no Jobb, Christopher Ringvold. *@NTB*

Tone C. Krange. Foto: Stig B. Fiksdal

Flere vil jobbe fra hytta

Fire av ti hytteeiere har brukt mer tid på hytta under pandemien. Flertallet av disse vil bruke like mye tid på hytta fremover, blant annet for å jobbe. Blant dagens hytteeiere bruker to av tre aldri hytta som kontor, ifølge en undersøkelse Ipsos har utført for DNB Eiendom. Fremtidige hytteeiere ser imidlertid for seg å kombinere hyttetilværelsen med jobb i større grad, og seks av ti seg for seg å jobbe fra «hyttekontoret».

– Før brukte vi hytta i helgene og når vi hadde ferie, men nå kommer hytta også i bruk på hverdagene, sier segmentsjef for fritidsbolig i DNB Eiendom, Tone C. Krange. *@NTB*

NHO-økonom spår vekst i norsk økonomi

NHO-økonom Øystein Dørum mener utsiktene for norsk økonomi er gode. Han tror på sterk vekst i økonomien i 2021 og 2022. En spørreundersøkelse NHO gjennomførte i sommer viser at mange av medlemsbedriftene enten har økt sysselsettingen eller planlegger å ansette flere.

– Det ser ut til at 2021 og 2022 vil gi oss noe av den høyeste vekstraten i økonomien vi har sett i nyere tid, sier Dørum. *@NTB*

Øystein Dørum. Foto: Moment Studio/NHO

Stabil andel uføretrygdede

360 700 personer mottok uføretrygd i Norge i slutten av juni, noe som var en økning på 730 personer fra mars måned ifølge NAV-tall. Tallet er også en økning på 3100 uføretrygdede sammenliknet med samme tidspunkt i fjor.

– Andelen uføretrygdede har økt over flere år, men under pandemien har andelen stabilisert seg. Dette skyldes særlig at flere har fått forlenget perioden med arbeidsavklaringspenger som følge av både utsatt behandling og arbeidsutprøving. Dermed har færre enn normalt gått over til å motta uføretrygd, sier NAV-direktør Hans Christian Holte. *@NTB*

Hans Christian Holte. Foto: NAV

Færre bedrifter i nord har diskutert hjemmekontor

En ny NHO-undersøkelse viser at 23 prosent av bedriftene i Troms og Finnmark har diskusjoner om fremtidig bruk av hjemmekontor. Samtidig er Oslo det fylket i landet der flest bedrifter diskuterer bruken av hjemmekontor. Her har 69 prosent av bedriftene hatt slike diskusjoner. Bruken av hjemmekontor har variert mye fra fylke til fylke under pandemien. Dette kan være en årsak til at flere har diskutert dette i Oslo, hvor hele 75 prosent av bedriftene har hatt ansatte på hjemmekontor under pandemien. *@NRK*

Strøm og mat har blitt dyrere

Dyrere matvarer og høyere strømpriser bidro til at kjerneinflasjonen steg med 1,1 prosent i juli mot samme tid i fjor, viser tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Samtidig økte totalinflasjonen med 3 prosent i samme periode. I motsetning til kjerneinflasjonen er totalinflasjonen justert for avgiftsendringer og tar ikke med strømpris og bensinpris. Prisene på matvarer var den største bidragsyteren til oppgangen, med en økning på 3,1 prosent i juli, etter flere måneder med fallende priser. *@NTB*

Økning i antall sysselsatte

Antall sysselsatte gikk opp med 43 000 personer fra mars til juni. I samme periode holdt arbeidsledigheten seg stabil, viser tall fra Arbeidskraftundersøkelsen.

– Økningen i antall sysselsatte må ses i sammenheng med at tallet på ufrivillig permitterte har gått ned i samme periode, sier seksjonssjef i SSB, Tonje Køber. Tallene viser at antall sysselsatte i juni var tilbake på omtrent samme nivå som før koronakrisen startet i mars 2020 – også når man målte det i prosent av befolkningen. *@NTB*

Vi er mer kritiske til inntektsforskjeller

Stadig flere nordmenn mener det er for store forskjeller mellom folks inntekter. Yrkesgruppene som har vært mest utsatt under pandemien, er mest kritiske til inntektsforskjellene, men tendensen peker i samme retning i hele befolkningen, viser YS' Arbeidslivsbarometer for 2021. Andelen nordmenn som vil ha mindre inntektsforskjeller, har økt fra 63,6 til 67,8 prosent. Andelen som mener inntektsforskjellene bør være større, er den laveste i Arbeidslivsbarometerets historie med 4,9 prosent.

– Både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden har et særskilt ansvar for å ivareta interessene til de lavest lønte gjennom forhandlingssystemet. Her har vi en jobb å gjøre, sier YS-leder Erik Kollerud. *@YS*

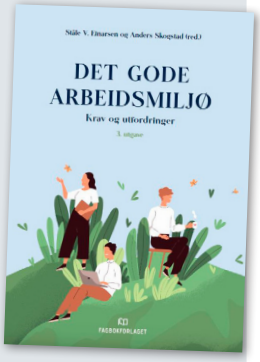
YS-leder Erik Kollerud. Foto: YS.

Kunnskap er makt

Aktuelle bøker for deg som vil holde deg oppdatert

Ståle V. Einarsen, Anders Skogstad

Det gode arbeidsmiljø

Boken tar opp en rekke dagsaktuelle temaer og problemstillinger knyttet til vår tids arbeidsliv og mulighetene for å skape et godt og produktivt arbeidsmiljø for alle. Boken består av viktige bidrag om individet i arbeidsmiljøet, samspill og sosiale forhold, organisasjoner og samfunn i endring, og om arbeid, stress og helse. Hvordan man sikrer god kommunikasjon, balansere jobb- og familieliv og hvordan man mestrer endring og omstilling er også blant temaene som blir diskutert.

Fagbokforlaget

Jan Erik Karlsen

Visjoner for det gode arbeidsliv

Visjoner for det gode arbeidsliv er den første samlede, samfunns- og atferdvitenskapelige analysen av hva «arbeidslivets grunnlov», Arbeidsmiljøloven, har betydd for arbeidslivet siden 1970-årene og frem til i dag. Boken forklarer hva loven har betydd som visjon og reformstrategi for arbeidslivet, beskriver lovens premisser og særtrekk, og presenterer en ramme for å forstå betydningen den har hatt over tid. I tillegg gir boken oss et frempek mot de neste 30 – 40 årenes arbeidsliv og arbeidsmiljø.

Cappelen Damm

Torgny Hasås

Norge i svart, hvitt og grått

Boken tar for seg kampen mot arbeidslivskriminalitet sjelen i det norske arbeidslivet. Forfatteren mener kampen mot arbeidslivskriminalitet er en kamp om verdiene som arbeidet skaper, og hvordan disse fordeles. I det norske arbeidslivet har de fleste det bra, men boken forteller historier om dem som ikke har det bra når de går på jobb i Norge. Mennesker som opplever de mørkeste sidene av det norske arbeidslivet. De som ikke har vokst opp med vafler og geitost, i tillegg til å leve med norsk som et fremmedspråk.

Gyldendal

Slik har pandemien påvirket folkehelsen

Selv om mange rapporterer om negative effekter av et nedstengt samfunn og en pågående pandemi, har ikke covid-19 kun bragt med seg elendighet. Perspektivmeldingen for 2021 og en rapport fra regjeringen om livskvalitet under pandemien viser et mer komplekst bilde av hvordan den norske folkehelsen har blitt påvirket.

Av: Ane Løvereide

Overvekt, psykisk uhelse, mindre fysisk aktivitet og et større forbruk av alkohol. Det høres kanskje ikke ut som ukjente aspekter av pandemien, og perspektivmeldingen 2021 kan bekrefte at koronasituasjonen har vært krevende for mange. Selv om mye digitaliseres og automatiseres, spesielt etter en periode med mye hjemmekontor for mange, står det i meldingen at det fremover likevel ventes betydelig vekst i personellbehovet i helse- og omsorgssektoren.

Dette har flere årsaker og kan blant annet skyldes en økende andel pensjonister i årene som kommer, som vil bidra til en høy vekst i folketrygdens utgifter. Perspektivmeldingen gjør det klart at den årlige utgiften til folketrygden og utgifter til helseforetakene forventes å stige frem til 2030.

Vil ha noen å holde ansvarlig

Virke, hovedorganisasjon for handels- og tjenestenæringen, mener det kan bli vanskelig for nordmenn å holde seg friske

Bransjeleder for Virke trening, Mee Eline Eriksson, mener helsenorge står i en særdeles alvorlig situasjon. Hun er bekymret for inaktivitet i befolkningen. Foto: Virke

På spørsmål om hvordan nordmenn vurderer sin egen helse, svarer 68 prosent at de anser den som «god» eller «svært god» i 2021. Det kommer frem i en ny undersøkelse gjennomført på vegne av regjeringen.

Skjermdump: regjeringen.no

Hvorvidt den norske folkehelsa generelt sett har hatt godt eller vondt av pandemien er ifølge rapporten «Livskvalitet, psykisk helse og rusmiddelbruk under Covid-19-pandemien», vanskelig å svare på.

lenger, spesielt i lys av hvordan pandemien har påvirket folkehelsa. Bransjeleder for Virke trening, Mee Eline Eriksson, mener helsenorge står i en særdeles alvorlig situasjon.

– Vi vet i dag at syv av ti er inaktive i forhold til Helsedirektoratets anbefalinger. Det innebærer at vi beveger oss mindre enn 150 minutter i uken. Samtidig ser vi at helsevesenet bruker nesten 70 milliarder i året på å behandle ulike symptomer tilknyttet overvekt. Vi står i en alvorlig situasjon. Derfor stiller Virke trening spørsmålet, hvor er folkehelseministeren, sier Eriksson.

Må investere mer i forebyggende helsearbeid

Tuva Moflag, stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet, foreslår å investere mer i forebyggende helsearbeid.

– Vi står ovenfor en dramatisk demografisk endring med dobbelt så mange eldre de neste 20 årene. Samtidig ser vi mer inaktivitet, mer overvekt og livsstilssykdommer. Det er mange piler som peker i feil retning når perspektivmeldinga er som den er. For å snu dette trenger vi både et folkehelseløft og et rehabiliteringsløft. Trening er sentralt i begge deler, sier hun.

Tuva Moflag, stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet, mener vi trenger både et folkehelseløft og et rehabiliteringsløft. Foto: Stortinget

Anders Hall Grøterud, daglig leder for Aktivitetsalliansen, er enig, men tenker også at det er enklere sagt enn gjort.

– Utfordringen er at dette er noe man må investere i på forhånd, så kommer gevinsten senere. Der må dere som politikere bli bedre til å sikre den investeringen i folkehelsen på forhånd, så vi slipper å få regningen i bakkant. Det er vanskelig, og det er vanskelig å vinne valg på det, men det er en jobb å gjøre, sier han.

Befolkningen drikker mindre

Hvorvidt den norske folkehelsa generelt sett har hatt godt eller vondt av pandemien er ifølge rapporten «Livskvalitet, psykisk helse og rusmiddelbruk under Covid-19-pandemien», vanskelig å svare på.

Tidligere i 2021 ba regjeringen en ekspertgruppe undersøke konsekvensene

> *Endringer i tilgang og pris på illegale rusmidler kan ha gitt endret rusatferd og endrede behov for helsetjenester.*
>
> **Rapporten *Livskvalitet, psykisk helse og rusmiddelbruk under Covid-19-pandemien***

Det generelle alkoholforbruket i befolkningen har gått ned under pandemien, men det er en økning i bruk av alkohol blant de som hadde høyest forbruk fra før, viser en fersk rapport.

av covid-19-pandemien. Gruppen bestod av 12 medlemmer med fag-, forsknings-, og erfaringskompetanse innenfor rus, sosialfag og psykisk helse. Gruppen fikk også støtte underveis i arbeidet fra et sekretariat med representanter fra Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet. Det ble bestemt at gruppen skulle undersøke hvordan pandemien har påvirket nordmenns psykiske helse, livskvalitet og rusmiddelbruk. Rapporten gir oss et godt innblikk i samtlige utfordringer knyttet til pandemien, men den viser også flere fordeler mange har opplevd de siste årene.

Selv om rapporten eksempelvis melder om at studenter har drukket mindre under pandemien, at andelen med skadelig alkoholadferd er lavere, og at totalkonsumet av alkohol i samfunnet ikke har økt betraktelig, viser den også at de som hadde høyest forbruk av alkohol før pandemien, nå også drikker mer.
– Det generelle alkoholforbruket i befolkningen har gått ned, men det er en økning i bruk av alkohol blant de som hadde høyest forbruk fra før. Ekspertgruppen har ikke funnet tall som viser økning i annen rusmiddelbruk, men endringer i tilgang og pris på illegale rusmidler kan ha gitt endret rusatferd og endrede behov for helsetjenester og rusoppfølging, står det å lese i rapporten.

Mer ensomhet på hjemmekontoret

Rapporten fra regjeringen henter også data fra fylkeshelseundersøkelsene, som viser at psykiske plager og følelsen av ensomhet er større for dem som jobber hjemmefra, enn for dem som arbeider på arbeidsstedet sitt.
– Andelen ensomme blant arbeidstakere på hjemmekontor er nesten 22 % og signifikant høyere enn blant de som er fysisk til stede på arbeidsplassen. Også her, som ved ensomhet, ser vi at hjemmekontor er assosiert med negative følger, skrives det i rapporten.

Videre fortelles det om at de på hjemmekontor også i større grad rapporterte om psykiske plager. Likevel kommer det ikke frem et tydelig svar på sammenhengen mellom hjemmekontor og psykiske plager.

Selv om rapporten melder om negative erfaringer knyttet til hjemmekontor, kommer det likevel frem noen positive erfaringer. Sykefraværet har eksempelvis vært lavere for mange, flere har opplevd møtevirksomheten som effektiv, noen bedrifter har meldt om at ansatte har levert bedre resultater, og det har skjedd mye når det kommer til bruk av digitale verktøy.
– Likevel viser undersøkelsen at 50 prosent ikke ønsker å etablere hjemmekontor som en permanent ordning. Flere påpeker at effektiviteten har sunket betraktelig, og selv om det driftsmessig går bra, er ensomhet og mangel på sosial kontakt med kollegaer utfordrende over tid, står det skrevet i rapporten.

Flere vurderer sin helse som dårligere, men stemmer det at folkehelsa har blitt verre?

På spørsmål om hvordan nordmenn vurderer sin egen helse, svarer 68 prosent at de anser den som «god» eller «svært god» i 2021, står det i regjeringens rapport. Dette er ifølge rapporten en nedgang fra 79 prosent i 2018. Likevel kommer det frem flere indikatorer på at befolkningens fysiske helse blir noe bedre.
– BMI og overvekt økte fram til 2018, spesielt hos kvinner. Denne økningen fortsetter ikke i 2021. Fysisk aktivitet har også økt fra 2018 til 2021, skrives det i rapporten.

Andre positive konsekvenser av pandemien, som rapporten påpeker, handler om at mange nordmenn melder om mindre prestasjonspress, samt mer ro over livet. Hele én av tre var enige i at dette var positive konsekvenser som gjaldt dem.

«En del barnefamilier har fått mer tid sammen, både på grunn av situasjonen med hjemmekontor og hjemmeskole,

og fordi mulighetene til å delta i fritidsaktiviteter har vært mindre. Særlig i den første fasen er det grunn til å tro at mange opplevde et pusterom fra stress og press i hverdagen. Noen fikk også en pause fra vanskelige situasjoner, for eksempel knyttet til mobbing eller sosial angst, på skolen eller i arbeidslivet. Andre igjen har fått mer tid til ulike hobbyer og til fysisk aktivitet, og blitt mer oppmerksomme på muligheter for turer i nærmiljøet, for friluftsliv og for å feriere i eget land.», står det i rapporten.

Tross noen oppturer oppsummeres rapporten slik;
«Pandemien har medført redusert livskvalitet for de fleste. I starten gikk det bra for veldig mange, men det er indikasjoner for at flere nå merker slitasje av langvarige smitteverntiltak og begrenset tilgang til meningsfylte opplevelser. Et mindretall, og da særlig i grupper som var utsatt fra før, har opplevd betydelige økte psykiske helseplager. Barn og unge i sårbare omsorgssituasjoner har vært særlig utsatt. Det er også en økning i bruk av alkohol blant de som hadde høyest forbruk fra før. Tjenestesystemet har i hovedsak fungert godt, men pandemien tydeliggjør eksisterende svakheter i tjenestesystemet, særlig knyttet til tilgjengelighet, kapasitet og samordning av tjenester.»

31 mulige tiltak

Faggruppen bak rapporten «Livskvalitet, psykisk helse og rusmiddelbruk under Covid-19-pandemien» har kommet med 31 konkrete tiltak som går på kort, mellomlang og lang sikt. Tiltakene er tiltenkt både individer og grupper og bygger på antagelsen om at helsetjenestene våre i dag fungerer godt, noe som skaper lite behov for større omstruktureringer.

Generelt sett anbefales det at de eksisterende helse- og omsorgstjenestene styrkes, at lavterskeltiltak som hjelpetelefoner fortsettes å styrkes, og at kommunene i større grad forpliktes til å bygge ut lavterskeltilbud for barn og unge. Ellers anbefales konkrete tiltak rettet mot skole og undervisning, frivillige organisasjoner og arbeidsliv.

Hele rapporten og listen over de 31 anbefalte tiltakene laget i lys av hvordan pandemien har påvirket folkehelsen, kan leses i rapporten «Livskvalitet, psykisk helse og rusmiddelbruk under Covid-19-pandemien» på nettsiden til regjeringen, www.regjeringen.no. ■

Hotellansatte anker tips-dom

Ansatte ved Hotel Bristol og Oslo Plaza Hotel tapte en rettssak om trekk av arbeidsgiveravgift og administrasjonskostnader fra tipsen. Nå ankes dommen.

Av: Vetle Daler

I alt 14 Parat-medlemmer fra Oslo Plaza Hotel og ni Fellesforbundet-medlemmer ved Hotel Bristol i Oslo gikk sammen med fagforbundene sine til sak med krav om at hotellene slutter å trekke arbeidsgiveravgift og administrasjonskostnader fra tipsen.

Arbeidsgiverne fikk i 2019 ansvar for å rapportere inn og trekke forskuddsskatt av pengene. På Plaza utgjør trekkene 11,12 prosent i arbeidsgiveravgift og 10 prosent i administrasjonskostnader.

I tillegg trekker hotellene fra skatt, pensjon og feriepenger. Oslo tingrett kom fram til at tipstrekkene er innenfor styringsretten til arbeidsgiver.

> *At arbeidsgiver føler seg fortjent til vår tips, det er det ingen som er fornøyd med.*
>
> **Hilje Stormoen, Parat-tillitsvalgt ved Oslo Plaza**

Parat-tillitsvalgt Hilje Stormoen er glad for at dommen ankes. Foto: Vetle Daler

– Dommen er feil

Parat-advokat Grete Dieserud har ført saken for Parats medlemmer sammen med Parat-advokat Lene Liknes Hansen. Hun er ikke enig med tingretten.

– Vi mener dommen er feil. Det ligger ikke innenfor arbeidsgivers styringsrett å ta fra tipsen til å dekke egne kostnader, sier hun, og viser til den såkalte «Theatercafe-dommen».

I Theatercafé-dommen fra 2008 la Høyesterett til grunn at arbeidsgiver hadde anledning til å dele tipsen mellom kelnere og kokker. Arbeidsgiver gjorde utover dette ikke noe inngrep i tipsen, som fullt ut tilfalt arbeidstakerne.

– I vår sak bruker arbeidsgiver tipsen til å dekke «arbeidsgivers utgifter knyttet til behandling av og avgifter på tipsen». Tipsen tilfaller derfor ikke i sin helhet de ansatte. Et slikt inngrep i et gode som kundene har ment skal tilfalle de ansatte, og som dessuten er et sentralt element i den godtgjørelse de ansatte har i sitt arbeidsforhold, kan ikke gjøres i kraft av arbeidsgivers styringsrett, heter det i anken fra Parat.

Merkes på lønnsslippen

Hilje Stormoen er nestleder i Parat-klubben ved Oslo Plaza. Han sier enkelte av hans kollegaer går glipp av flere tusen kroner i måneden som følge av de nye reglene.

– Det merker man jo på lønnslippen. At arbeidsgiver føler seg fortjent til vår tips, det er det ingen som er fornøyd med, sier han.

Stormoen en glad for at dommen nå er anket til lagmannsretten.

– Vi var veldig skuffet over dommen i tingretten og er tilsvarende glade for at vi ikke gir oss og tar det videre. Vi må jo ta kampen, vi kan ikke bare legge oss ned og si at det er greit, sier han.

Det er ventet at ankesaken kommer opp for lagmannsretten etter nyttår. ■

Krav om kroppskontakt med motsatt kjønn

Religiøs praksis kan være et hinder for at arbeidstaker kan ha kroppskontakt med motsatt kjønn. Spørsmålet som tas opp, er om arbeidsgiver kan kreve at den ansatte har kroppskontakt dersom det er nødvendig for å utføre nødvendige arbeidsoppgaver i virksomheten.

Av: Indianna Lind Grippo, advokatfullmektig i Parat

Religiøs praksis blant annet blant muslimer tilsier at man ikke skal håndhilse eller ha annen fysisk kontakt på tvers av kjønn. Praksisen bygger på et syn om at man skal unngå all kroppskontakt med det motsatte kjønn for å unngå fristelser og begjær.

Arbeidsgivers styringsrett

Nå under pandemien er vi alle opplært til å være forsiktige med unødvendig kroppskontakt, men for enkelte vil en stilling som krever kroppskontakt, være vanskelig av religiøse grunner og i praksis føre til at arbeidssøker hindres i å utføre enkelte arbeidsoppgaver. For eksempel har Diskrimineringsombudet fått henvendelser fra legestudenter og sykepleiere, som på grunn av denne praksisen ikke ønsker å gjennomføre undersøkelser og pleie på det motsatte kjønn. Det samme kan gjelde lærere som må trøste elever, politi som må kunne gripe inn uavhengig av kjønn, eller det kan være andre yrker der en form for kroppskontakt anses som nødvendig.

Spørsmålet er om en arbeidsgiver kan beslutte å ikke ansette noen som følger den religiøse praksisen, med den begrunnelse at praksisen vil legge begrensninger på hvilke arbeidsoppgaver den enkelte kan utføre.

Utgangspunktet er at det er opp til arbeidsgiver å bestemme hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles, noe følger klart av arbeidsgivers styringsrett.

Arbeidsgivers beslutning må imidlertid være innenfor de lovregulerte begrensningene. Når arbeidsgiver ikke ansetter noen på grunn av arbeidssøkers religiøse praksis, reiser det spørsmål om dette er i strid med forbudet mot diskriminering på grunn av religion.

Advokatfullmektig i Parat, Indianna Lind Grippo. Foto: Helene Husebø

Spørsmålet kan ikke besvares generelt, men må vurderes konkret. På generelt grunnlag kan ikke arbeidsgiver la være å ansette noen fordi han eller hun av religiøse grunner ikke kan ha kroppskontakt. Det må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle, hvor man må vurdere om arbeidsgivers krav om kroppskontakt er nødvendig og forholdsmessig.

Vilkår

For at man skal kunne konstatere at diskriminering foreligger, må tre vilkår være oppfylt, vilkår som er beskrevet i likestilling- og diskrimineringsloven:

1. Det må foreligge forskjellsbehandling.
2. Forskjellsbehandlingen må skyldes et eller flere forhold som loven skal beskytte.
3. Loven trekker opp en grense mellom lovlig og ulovlig forskjellsbehandling.

1. Forskjellsbehandling

Med direkte forskjellsbehandling menes at en person behandles dårligere enn andre i en ellers lik situasjon. Med likestilling menes likeverd, like muligheter og like rettigheter. Likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging.

Loven tar særlig sikte på å bedre kvinners og minoriteters stilling. Loven skal bidra til å bygge ned samfunnsskapte funksjonshemmende barrierer og hindre at nye skapes.

2. Hva skal loven beskytte?

Lovens formål er å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold ved en person.

3. Hva er grensen mellom lovlig og ulovlig forskjellsbehandling?

Forskjellsbehandling er lovlig når det foreligger et saklig formål eller forskjellsbehandlingen er nødvendig for å oppfylle nødvendige arbeidsoppgaver. Disse arbeidsoppgavene, eller handlingene, må ha avgjørende betydning for utøvelsen av arbeidet eller yrket ifølge loven.

Aldersgrenser knyttet til lov eller forskrift, er ikke i strid med forbudet. For eksempel

I for eksempel helse- og omsorgssektoren vil det være vanskelig for arbeidsgiver å tilrettelegge for at en arbeidstaker skal slippe å ha kroppskontakt med det motsatte kjønn.

må en arbeidstaker være gammel nok for å selge tobakk, vin eller sprit.

I det tilfelle hvor en arbeidssøker ikke blir ansatt på grunn av hans eller hennes religiøse tilknytning, er det klart at det foreligger forskjellsbehandling som knytter seg til religion. De to første vilkårene er derfor oppfylt. Det interessante for artikkelens problemstilling er om forskjellsbehandlingen er lovlig eller ulovlig.

Nødvendige arbeidsoppgaver er avgjørende

Om forskjellsbehandlingen er nødvendig, beror på om arbeidsoppgavene som forutsetter kroppskontakt, er en sentral del av jobben og om arbeidsgiver kan organisere arbeidet slik at den det gjelder, slipper å utføre disse oppgavene. Dette må vurderes konkret i forhold til det enkelte yrket. Generelt kan man si at det i helse- og omsorgssektoren vil være vanskelig for arbeidsgiver å tilrettelegge for at en arbeidstaker skal slippe å ha kroppskontakt med motsatt kjønn. For det første vil det være ressurskrevende og vanskelig for arbeidsgiver å organisere, men det vil også kunne stride med pasientenes og brukernes rettigheter. Dette fordi det kan oppleves som inngripende og krenkende dersom en lege eller helsefagarbeider ikke kan utføre undersøkelser eller pleie på grunn av at du er av motsatt kjønn.

En avgjørelse avsagt av den svenske diskrimineringsombudsmannen er et eksempel. Saken handlet om en mannlig arbeidssøker som ikke ble ansatt fordi han ikke kunne trøste jentebarna. Det var nok ikke vanskelig for arbeidsgiver å ordne det slik at andre ansatte kunne ta seg av den oppgaven, men dommerne la avgjørende vekt på at det ville gripe inn i barnas rettigheter. Det ble også lagt vekt på tillitsforholdet mellom barn og voksne. Et lignende resonnement har blitt lagt vekt på at Samvittighetsutvalget og Likestillings- og diskrimineringsombudet.

I forholdsmessighetsvurderingen må man foreta en interesseavveining mellom de positive effektene forskjellsbehandlingen har for å fremme formålet, og de negative konsekvensene forskjellsbehandlingen har for den som forskjellsbehandles. Dersom den enkelte ikke kan ha kroppskontakt på tvers av kjønn og dette vil gripe inn i andres rettigheter og friheter, vil arbeidsgivers krav om kroppskontakt på tvers av kjønn veie tungt i en interesseavveining.

Muligheten for tilknytning til arbeidslivet vil også veie tungt i en interesseavveining. Videre er det av betydning at de som følger denne praksisen tilhører en muslimsk minoritet, som generelt opplever mer diskriminering i arbeidslivet enn andre grupper.

Arbeidstakere får ikke erstatningen de har krav på

Dagens system for yrkesskadeforsikring er så komplisert at mange arbeidstakere går glipp av store erstatningsbeløp. I tillegg anser advokat Øyvind Vidhammer det som skremselspropaganda når forsikringsbransjen slår alarm om store utbetalinger grunnet covid-19.

Av: Johnny Gimmestad

I følge advokat Øyvind Vidhammer er det ingenting som tyder på at pandemien fremover vil medføre store utbetalinger fra forsikringsselskapene i form av yrkesskadeerstatning, uansett hvilke yrkesgrupper den kommer til å omfatte.
– Her er forsikringsbransjen på villspor, når den gikk ut og advarte om de økonomiske konsekvensene, sier han.

Ingen tegn til at det blir mange

Covid-19 ble i fjor tatt med i forskriften om yrkesskader. Det som da dekkes, er alvorlige komplikasjoner og langvarig sykdom, altså tilfeller der de rammede taper inntekt utover sykepengeperioden.
– Dem ser vi ingen tegn til at det blir mange av, sier advokaten.

Tall Parat tidligere har fått tilgang til fra Nav, underbygger Vidhammers analyser. Av totalt 1706 skademeldinger knyttet covid-19 fikk kun 42 personer godkjent covid-19 som yrkessykdom. Det betyr at rundt 97,5 prosent av skademeldingene ikke slapp gjennom Navs nåløye. Året før pandemien inntrådte, i 2019, lå andelen som fikk avslag på søknad om erstatning for yrkessykdom, på 54 prosent.

Usikkert hvem som dekkes

Øyvind Vidhammer har arbeidet mye med personskadeerstatning generelt og yrkesskadeerstatning spesielt. Han legger ikke skjul på at ordningen er tungrodd og har en rekke svakheter, uavhengig av pandemien. Det gjelder både måten regelverket er organisert på, hvordan det blir praktisert, og hvilke lidelser og yrkesgrupper ordningen ikke omfatter.

For her snakker vi om et todelt system, som både består av en offentlig, rettighetsbasert ordning forvaltet av NAV og private yrkesskadeforsikringer, som selges via forsikringsselskapene. I tillegg omfattes både kommunalt og statlige ansatte av tariffavtaler med egne bestemmelser, som arbeidstakerne kan velge å støtte seg på i de tilfellene hvor det gir best uttelling.

De arbeidstakerne som kommer dårligst ut når det gjelder yrkesskadeerstatning, er de som gjennom sitt arbeid påføres fysiske og psykiske belastningslidelser.

Det er definitivt en fare for at arbeidstakere som rammes av skader og sykdom på jobben, ikke får den erstatningen de i ifølge lover og regler har krav på.

Øyvind Vidhammer

Får ikke det de har krav på

Men hva er egentlig konsekvensene av den innfløkte måten som både regelverk og organisering av selve yrkesskadeforsikringen er basert på?

– Det er definitivt en fare for at arbeidstakere som rammes av skader og sykdom på jobben, ikke får den erstatningen de ifølge lover og regler har krav på. Det kan typisk dreie seg om store summer uten at jeg vil gå inn på konkrete beløp, sier Vidhammer.

– Det høres jo nesten utrolig ut?

– Ja, men det er ingen tvil om at dette skjer. En ting er at du skal være litt av en spesialist for å kjenne det kompliserte regelverket til bunns, holde deg oppdatert på gjeldende praksis og ha oversikt over sammenhengen mellom de ulike delene av systemet. Samtidig er det nærliggende for en arbeidstaker som først får erstatning fra Nav, å tenke at hen ikke har noe mer å hente noe annet sted. Kanskje kvier man seg også for å sette i gang nok en søknadsprosess etter å ha vært gjennom en krevende prosedyre med Nav. Og dermed går et ukjent, men ikke ubetydelig antall arbeidstakere glipp av penger som ville ha kommet godt med etter en yrkesskade, sier Vidhammer.

Reform havnet i en skuff

Samtidig er Vidhammer særlig opptatt av å utvide selve forsikringsdekningen på ett bestemt punkt. De arbeidstakerne som kommer dårligst ut, er de som gjennom sitt arbeid påføres fysiske og psykiske belastningslidelser. Slike lidelser er i dag unntatt fra yrkesskadedekningen, både etter folketrygdlovens bestemmelser, som forvaltes av NAV, og lov om yrkesskadeforsikring, som forsikringsselskapene styrer etter.

Denne begrensningen fører til at en rekke mennesker blir påført helseplager under sin yrkesutøvelse uten å være erstatningsrettslig vernet. Typisk gjelder dette belastningsplager som skyldes tunge løft og statisk arbeid gjennom et langt yrkesliv.

Hvordan kan denne skjevheten rettes opp?

– Yrkesskadekningen burde i større grad knyttes opp mot skader og sykdommer i tilfeller der det er sannsynlig at disse blir påført i arbeid. Og ikke minst: Det bør vurderes å innføre omvendt bevisbyrde. Det vil si at det er forsikringsselskapene og Nav som må sannsynliggjøre at en skade har andre årsaker enn forhold knyttet til arbeid, sier Vidhammer. ■

De arbeidstakerne som kommer dårligst ut, er de som gjennom sitt arbeid påføres fysiske og psykiske belastningslidelser, sier advokat Øyvind Vidhammer.

Yrkesskade-forsikring

Arbeidstakere er forsikret gjennom en egen yrkesskadeforsikring. Denne forsikringen er arbeidsgiver pålagt, gjennom en egen lov, å opprette for alle ansatte, for personer på arbeidsmarkedstiltak, utplasserte skoleelever og for dem som utfører ulønnet arbeid for bedriften.

Forsikringen dekker i utgangspunktet uforutsett skade og sykdom som følge av arbeid. Vilkår og dekning varier fra selskap til selskap, blant annet med hensyn til arbeid utenfor fast arbeidsplass.
Yrkesskadeforsikringen kommer i tillegg til den retten du har til offentlig yrkesskadeerstatning i Nav. Hvordan skaden eller sykdommen vurderes av Nav, vil ofte, men ikke alltid, være bestemmende for forsikringsselskapenes vurdering.

Hvilke sykdommer som dekkes, er fastsatt i en egen forskrift om yrkessykdommer, klimasykdommer og epidemiske sykdommer som skal likestilles med yrkesskade.

Selv om en skade er meldt til NAV, må du også sørge for å melde skaden til bedriftens forsikringsselskap for å få utbetalt erstatning ved yrkesskade. Dette må skje senest ett år etter at skaden har inntruffet.

Kilde: Øyvind Vidhammer

NAV letter byrden for forsikringsselskapene

Utfordringen med store summer i erstatning for yrkessykdom knyttet til covid-19 ligger an til å bli mindre enn fryktet for forsikringsbransjen. Ifølge direktør i Finans Norge, Hege Hodnesdal, skyldes dette dels NAVs praksis og dels utviklingen av pandemien generelt.

Av: Johnny Gimmestad

Hvorfor har det skjedd en dobling i antall tilfeller av yrkessykdom meldt til forsikringsselskapene fra 2019 til i dag, mens utbetalte erstatninger har falt med 22,5 prosent? Direktør i Finans Norge, Hege Hodnesdal, er usikker på om dette har en sammenheng med pandemien.
– Det er en tendens at flere mindre skader meldes inn. Dermed øker antallet, mens erstatningene ikke gjør det. Når det gjelder pandemien, er det ennå for tidlig til å se noen sammenhenger med covid-19, sier hun.

Utsatte grupper ikke skarpt definert
Ifølge Hodnesdal kommer de fleste innmeldte skadene fra helsefaglige yrkesgrupper.
– Utsatte grupper er ikke skarpt definert. Erfaringsmessig er det naturlig at forsikringsselskapene ser til NAVs vurdering i slike saker. Finans Norge er opptatt av at næringen har avklarte og klare retningslinjer. Forsikringsselskapene vil forholde seg til det til enhver tid gjeldende regelverk, sier hun.

Direktøren har tidligere stilt spørsmål ved hvorvidt covid-19-sydommer er forsikringsbare overhodet, grunnet usikkerhet om hvem forsikringen faktisk omfatter.
– Utvidelsen med covid-19 (som godkjent yrkessykdom, red.anm) ble gjennomført i en svært uoversiktlig tid, mens det var en galopperende utvikling av pandemien.

Forsikringsbransjen venter at innmeldte skader knyttet til covid-19 ikke er så langt fra Navs tall, opplyser direktør Hege Hodnesdal i Finans Norge. Foto: Finans Norge

Praksis fra NAV og utviklingen av pandemien generelt kan tyde på at denne utfordringen er redusert. Men dette er langsiktige forhold og vanskelige å forutse. Forsikringsselskapene vil følge utviklingen nøye og kontinuerlig gjøre nødvendige tilpasninger for å møte sine forpliktelser. Å forholde seg til usikkerhet er selskapene gode til, sier Hodnesdal.

– Er det uklarheter og enkeltheter ved dagens regelverk dere gjerne skulle ha endret på?
– Finans Norge støttet langt på vei forslagene som ble lagt fram i en offentlig utredning (NOU 2004: 3 Arbeidsskadeforsikring, red.amn) allerede i 2004. Der ble det for eksempel foreslått å slå den offentlige trygdens yrkesskadedekning sammen med forsikringsordningen til én forsikringsbasert ordning. Dermed slipper arbeidstaker å måtte forholde seg til to ulike instanser, sier Hodnesdal.

Få klager vinner fram
Dersom en arbeidstaker ikke får godkjent en skade eller sykdom som yrkesrelatert av arbeidsgivers forsikringsselskap, kan hen klage til Finansklagenemnda. Ifølge direktør Harald Sverdrup har nemda ennå ikke behandlet noen saker med tilknytning til covid-19.
– I 2020 avgjorde nemnda i alt 69 saker om yrkesskadeforsikring. Ni saker ble avvist. Fem klagere fikk medhold. Dette utgjør syv prosent, påpeker Sverdrup.

Han angir følgende mulige forklaringer på at få klager generelt fører fram:
– For det første: Alle som har fått et avslag, kan klage til oss. Vi har ingen grunn til å tro at alle som har fått avslag, har fått dette på uriktig grunnlag. Men Finansklagenemnda har ikke sakkyndig medisinsk kompetanse. Derfor kan ikke saker hvor dette er nødvendig, føre fram hos oss. Andre saker krever muntlig bevisføring. Det er gjerne saker der det er usikkert hva som egentlig har skjedd, for eksempel i forbindelse med en skade på jobb. Ettersom nemnda kun tilbyr skriftlig saksbehandling, kan heller ikke disse sakene føre fram hos oss, forklarer Sverdrup.

Samarbeider om opplæring av topptillitsvalgte

Sammen med Høyskolen Kristiania lanserer Parat, Delta, Negotia og Finansforbundet et eget studium for topptillitsvalgte.

Av: Vetle Daler

Topptillitsvalgte fra alle YS-forbundene vil få sine respektive forbundsledere som veiledere. Foto: Gerda M. Sørli Brechan

I september startet utdanningen med samling på Thorbjørnrud hotell på Jevnaker. Formålet er at utdanningen skal gjøre de tillitsvalgte bedre i stand til å utøve vervet som topptillitsvalgte i egen virksomhet, eget forbund eller i YS.

20 heldige topptillitsvalgte er utvalgt til å delta, og alle får forbundslederen eller nestlederen i sitt forbund som veileder. Deltakerne gjennomfører et «praksisemne» som gir 15 studiepoeng. Overskriften på programmet er «Å bygge styrke gjennom samspill – et kompetanseprogram for topptillitsvalgte i YS».

Parat-leder Unn Kristin Olsen sier studiet skal legge vekt på den tillitsvalgte som leder og rollemodell, og som aktiv bidragsyter til det organiserte arbeidslivet.
– Jeg tror dette blir et bra tilbud til våre tillitsvalgte, og et påfyll til den utdannelsen vi allerede har for våre tillitsvalgte i Parat, sier hun.

Parat gratulerer – og stiller krav til ny regjering

Norge går etter valget i en ny politisk retning. Parat gratulerer de rødgrønne valgvinnerne, men ønsker også å stille krav til den fremtidige regjeringen.

Av. Ane Løvereide

Leder i Parat, Unn Kristin Olsen, gratulerer de rødgrønne partiene med en overbevisende valgseier og et solid flertall på Stortinget.
– Nå ser jeg frem til et godt og konstruktivt samarbeid med partiene som i løpet av høsten vil danne en ny regjering, så kommer vi fortsatt til å ha et godt samarbeid og en god dialog med alle partiene på Stortinget. Parat er en viktig aktør i norsk arbeidsliv som det er nyttig å lytte til. Jeg kan love at vi fortsatt skal påvirke til det beste for våre medlemmer, sier hun til Parat24.

YS har allerede gått ut og stilt fire krav til den nye regjeringen, om rettferdig omstilling. YS-leder Erik Kollerud mener at for å sikre en rettferdig omstilling av arbeidslivet, må det stilles helt konkrete krav til den nye regjeringen som skal styre landet vårt de neste fire årene. Olsen og Parat stiller seg bak de fire politiske kravene til YS, som er:

- Et kompetanseløft i arbeidslivet
- Lavere skatt som kompensasjon for økte klimaavgifter
- Aktiv næringspolitikk for å skape grønne arbeidsplasser
- Reelt partssamarbeid i store saker

– Disse fire kravene vil bidra til å sikre arbeidsplasser og arbeidstakere en bedre fremtid, samtidig som de er i tråd med en god klimapolitikk, sier Olsen.

YS og Arbeidstilsynet satser på arbeidsmiljø-læring

YS og Arbeidstilsynet har i samarbeid lansert et helt nytt opplegg for e-læring om arbeidsmiljø.

Av: Vetle Daler

YS' første nestleder, Hans-Erik Skjæggerud, har stor tro på det nye tiltaket.
– Formålet er å gjøre det enklere for deg som er tillitsvalgt eller verneombud å bidra til utviklingen av et arbeidsmiljø som er bedre for alle i virksomheten. Flere av YS-forbundene vil også bruke dette opplegget aktivt i tillitsvalgtopplæringen sin, sier han.

Foto: Vetle Daler

Marthe Camilla Vikane og Mathias Svendsen ved Andersen mekaniske verksted.

Blant innholdet i det nye e-læringskurset er en film om inkluderende arbeidsliv (IA)-arbeidet hos Andersen mekaniske verksted i Flekkefjord, hvor Parat har en stor medlemsgruppe. Filmen kan du se på Parat24.

Norsk lærerektepar i Russland mistet alle rettigheter hos NAV

Ekteparet Øyvind Bockelie og Beate Landa Bockelie jobber som lærere ved den norsk-russiske skolen i Murmansk. Da hun ble gravid, oppdaget de at de ikke hadde rett til ytelser fra NAV. De får nå hjelp av Parat.

Av: Vetle Daler

Paret er ansatt i Troms og Finnmark fylkeskommune, som driver skolen i Murmansk, og de skatter til Norge. Likevel har de mistet medlemskapet i folketrygden og alle rettigheter hos NAV.

Årsaken er at de jobber i utlandet. Reglene tilsier at ekteparet skulle ha søkt om å beholde såkalt frivillig medlemskap i folketrygden før de hadde vært 12 måneder utenlands. Fristen var gått ut for lengst da de ble klar over dette.

– Vi har vært i god tro hele tida, og har betalt full skatt og avgifter til Norge, sier Øyvind Bockelie til avisen Nordlys.

Paret er begge medlemmer i Parat. Avslaget fra NAV er påklaget, og saken kan endre i trygderetten.

Parat-advokat Sigurd Øyvind Kambestad. Foto: Trygve Bergsland

Parat-advokat Sigurd Øyvind Kambestad representerer Øyvind Bockelie, og mener det er klart at han skulle beholdt sine rettigheter, blant annet fordi det er i den norske stats interesse å drive den norsk-russiske skolen.
– Den er jo en del av nordområdesatsingen, sier Kambestad.

I anken over avslaget lister Kambestad opp en rekke argumenter for at Bockelie har krav på medlemskap i folketrygden:

- Han er norsk statsborger.
- Han er bosatt i Norge.
- Han søkte jobb hos en norsk arbeidsgiver, der den norske arbeidsgiveren utbetalte lønn i Norge.
- Han betalte medlemskap i folketrygden.
- Han er utsendt fra en norsk virksomhet for å utføre arbeid ved den norske virksomhetens avdeling i utlandet.

Arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen i samtale med Parat-tillitsvalgt Nina Veiåker Johansen. Foto: Helene Husebø

Tillitsvalgte på Oslo Lufthavn deler fremtidsbekymringer

Arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen besøkte tidligere i høst Oslo Lufthavn. Her fikk han høre de bakkeansattes synspunkter på den vanskelige situasjonen luftfarten står i.

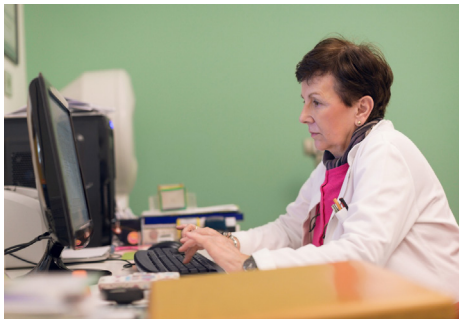
Av: Helene Husebø

Parat-tillitsvalgte fra SAS Ground Handling, Avarn Security og Travel Retail Norway (TRN) delte sine bekymringer.

Røe Isaksen forstår godt at de tillitsvalgte er preget av det som har vært et tøft halvannet år.
– Det er samtidig fint å se at de tillitsvalgte har jobbet tett sammen med bedriftene hvor medlemmene deres er, for å prøve å finne gode løsninger i en ekstremt vanskelig situasjon, sier han.

Tillitsvalgt i SAS Ground Handling, Nina Veiåker Johansen, ga ministeren klar tale om følgene av endringene i permitteringsreglene.
– Jeg tror flybransjen er langt fra ferdig med krisen. Når sommeren er over og folk slutter å reise, blir vi nødt til å permittere ytterligere. Når permitteringsperioden er så forlenget som den kan bli – hva gjør vi da? Ministeren mener man ikke kan gjøre bransjespesifikke avtaler, men jeg mener luftfarten ikke kan sammenlignes med andre bransjer, sier hun.

Gresk helsepersonell må vaksineres for å få lønn

Fra september blir leger og sykepleiere i Hellas permittert uten lønn hvis de ikke er vaksinert mot koronaviruset. Den greske regjeringen har vedtatt en lov som gjør det obligatorisk for alle i helsesektoren å være fullt vaksinert. Greske helsemyndigheter anslår at rundt 20 000 ansatte, eller om lag 20 prosent av alle i helsevesenet, er uvaksinert. Lovendringen er blitt møtt med kritikk fra helsesektoren og fagforeninger. *@NTB*

Kvinnelige ledere i Storbritannia tjener en firedel av mennene

Ledere i selskaper som inngår i FTSE 100-indeksen på London-børsen, har hele 73 prosent lavere lønn enn deres mannlige kolleger, viser en studie. Gjennomsnittslønnen blant de kvinnelige lederne i toppselskapene var på 237 000 pund i året. Mennene tjente nesten fire ganger så mye og hadde en snittlønn på 875 900 pund. Lønnsgapet er nemlig betydelig større blant denne gruppen enn i noen annen del av det britiske arbeidsmarkedet. I snitt tjener menn generelt 15,5 prosent mer enn kvinner i Storbritannia. *@NTB*

Mange i EU har ikke råd til ferie

Nesten hver tredje arbeider i EU har ikke råd til å ta én ukes ferie i år, ifølge paraplyorganisasjonen for europeisk fagbevegelse (ETUC). 28 prosent har ikke økonomi til å ta ferie, og i gruppen som balanserer på fattigdomsgrensen, er andelen hele 59,5 prosent, viser undersøkelsen, som bygger på statistikk fra Eurostat. Minstelønnssatsene i 16 av EUs medlemsland er ifølge ETUC så lave at man risikerer å havne under fattigdomsgrensa. *@NTB*

Rekordmange sysselsatt i Danmark

Antallet dansker i arbeid steg med 25 000 i juni, og dermed ble det satt ny rekord med 2,85 millioner sysselsatte viser tall fra Danmarks Statistik. Antallet sysselsatte i Danmark har steget fem måneder på rad. I begynnelsen av korona-pandemien falt antallet sysselsatte i landet med 77 000, men ved utgangen av juni i år var det 46 000 flere sysselsatte enn før pande-mien. *@NTB*

Tyskland trenger 400 000 innvandrere i året

For å dekke mangelen på arbeidskraft trenger Tyskland 400 000 innvandrere med de rette kunn-skapene hvert år. Det sier sjefen for landets arbeidsetat, Detlef Scheele. Den demografiske utvik-lingen tilsier at det i løpet av året vil være 150 000 færre mennesker i typisk yrkesaktiv alder, og at det vil bli verre i årene som kommer. – For meg handler ikke dette om asyl, men om målrettet innvandring for å tette hullene i arbeidsmarkedet, sier Scheele. *@NTB*

Vidar Hansen mener at vi kan høste fordeler av å vite en del om kroppsspråkets betydning, blant annet under forhandlinger i arbeidslivet.
Foto: Svein Finneide

Han leser kroppsspråket som ingen andre

Den mentale eksperten Vidar Hansen mener at om du er i stand til å tolke kroppsspråket riktig, er du på vei til å avdekke viktige sannheter.

Av: Ulf Peter Hellstrøm

En stor del av kommunikasjonen mellom mennesker foregår uten ord. Det å kunne lese hva den andre egentlig mener, er ofte utrolig viktig, mener mannen som regnes som Norges fremste ekspert på kroppsspråk, Vidar Hansen.
– Det kan være en avgjørende forskjell for politifolk under avhør, eller fagorganiserte under forhandlinger med motparten, for den saks skyld, tilføyer Hansen.

Tankeleseren

En gang i tiden var Hansen en tjenestemann i politiet som etter hvert ble både kjent og fryktet som en spesialist på avhør. Mange kriminelle forsøkte å sette seg på bakbeina da de ble klar over at Hansen skulle inn i forhøret. De nektet å møte ham ansikt til ansikt fordi hans evner til å lese dem var velkjent.

Nå har Hansen sluttet i Politiet og livnærer seg som foredragsholder, hvor han forsøker å dele sine kunnskaper om å tyde kroppsspråk. Men det var i politiet at hans fascinasjon for kroppsspråket begynte.

Som fersk politibetjent ble han tilkalt til en sak der en ung jente var innblandet. Hansen var med på å roe jenta og brakte henne hjem til sine foreldre. Mens hun ble geleidet bort av foreldrene, snudde hun seg og så på Hansen – og smilte. Det glemmer Hansen aldri. For dagen etter ble han utkommandert til det samme huset igjen sammen med en eldre kollega. De måtte gå rundt huset, mot hageflekken. Der hang jenta fra et tre.

Hansen følte i ettertid at han hadde lest signalene fra jenta helt feil. Slikt glemmer man ikke.
– Jeg følte at jeg feiltolket jenta. Hendelsen gjorde selvsagt et dypt inntrykk på meg. Og årene i politiet demonstrerte for meg mange ganger senere at evnen til å lese kroppsspråk kan dreie seg om liv og død, og i hvert fall være viktig for å avgjøre hvordan man går inn i konfliktfylte situasjoner, sier han, og legger til at han siden har blitt svært observant på trekkene i menneskene han møter – pusten, håndbevegelser, sittestillinger og så videre.

Viktig for forhandleren

Han mener det er viktig å være klar over sitt eget kroppsspråk i for eksempel forhandlinger, og å være bevisst på hvordan man fremstår.
– Jo mer du legger merke til ulike trekk ved kroppsspråket, jo mer lærer du. Mitt kroppsspråk hadde mye å si når jeg for eksempel ble tilkalt til husbråk i jobben min som politi. Min egen væremåte kunne i verste fall bidra til at situasjonen eskalerte. Et ganske annerledes kroppsspråk kunne derimot bidra til at jeg dempet konflikter, sier den tidligere politimannen.

– *Kan man skjule sitt eget kroppsspråk?*
– Du kan dele det opp i to deler: Det ubevisste og det bevisste kroppsspråket. Det ubevisste klarer nok de aller fleste neppe å skjule. For da snakker vi om pupiller,

– Det bevviste kroppsspråket har du adskillig kontroll over, sier Vidar Hansen.

rødming, og svette, altså virkninger som skjer i kroppen. Det bevisste kroppsspråket har du adskillig kontroll over, men du glemmer det. Derfor blir effekten i realiteten mindre enn du kanskje tror selv, forklarer han.

Sjekker partilederne

Kroppsspråkeksperten har etter hvert blitt velkjent. Han var blant annet rådgiver på TV-serien «Kroppsspråk» som ble produsert av NRK1. I tillegg har han skrevet boken «Kunsten å lese kroppsspråk» sammen med TV2s tidligere nyhetsanker Siri Lill Mannes.

Hansen er titt og ofte blant gjestene når TV 2 avvikler sine valgsendinger. Tidligere i høst var han med i et panel etter en av utspørringene av partilederne, og fikk i oppgave å analysere partiledernes kroppsspråk.
– Generelt vil jeg nok si at politikere bruker et bra kroppsspråk. De fleste av dem er jo ganske drevne, tross alt, sier han.

Hansen har i tillegg blitt en populær foredragsholder og en underholder av godt merke. Selv tror han at det skyldes at han tar med seg tenkningen sin rundt kroppsspråk inn i salen når han holder sine foredrag.
– Tørre PowerPoint-presentasjoner gir folk lite. Du må bruke deg selv for å engasjere tilhørerne, og du bør bruke tilhørerne underveis, ellers blir det ikke noe, sier han.

Følg med rundt deg

Hansen mener nøkkelen til å lese andres kroppsspråk på en korrekt måte er tilstedeværelse i samtalen.
– Du må følge med hele tiden, ellers kan du glipp av mye informasjon. Ligg unna mobiltelefonen. Hvis du ser at den andre har forandret sitt kroppsspråk fra det ene øyeblikket til det andre, betyr det gjerne noe viktig. En samtalepartner som med ett blir urolig i kroppen, gir deg ofte viktig informasjon, sier han.

Hansen trekker frem USAs tidligere president Bill Clinton som et prakteksempel på tilstedeværelse.
– I sine velmaktsdager viste han en legendarisk evne til å se og lese enkeltmennesker. Folk fikk ofte følelsen av at han bare snakket med deg, og ingen andre. Det skyldtes at Clinton hadde en enorm form for tilstedeværelse, sier han.

– Hva tror du om for eksempel hundenes evne til å lese oss mennesker?
– Ja, hundene leser oss absolutt hele tiden. Dessuten ser vi klare paralleller mellom dyrenes atferd og vår egen. En hund som forsøker å dominere omgivelsene, gjør seg stor, skyter frem brystkassen og slikt. Det samme skjer jo hos oss mennesker. Skal vi derimot tigge etter mat, gjør vi oss små og underdanige. Slik er vi, både dyr og mennesker, sier Hansen.

KOMMENTAR

Økte forskjeller

De unge i arbeidslivet tilhører den første generasjonen på over 100 år som vil få det mindre trygt økonomisk. Ikke fordi økonomien er dårligere, men fordi verdiene er urettferdig fordelt.

Av: Amandus Amadeus Syed-Bøe

Det arbeiderbevegelsen har bygget opp av trygghet, velferd og et sterkt fellesskap trues av de økte forskjellene vi ser i dag.

Ifølge Statistisk Sentralbyrå (SSB) har de ti prosentene med lavest inntekt de siste årene nesten ikke sett noen vekst i deres i reallønn i det hele tatt. De med de dårligst betalte jobbene er typisk innenfor luftfart, hotell, renhold, restauranter eller andre som driver med personlig tjenesteyting.

I årets valgkamp har de økende forskjellene vært et sentralt tema. Det er viktig at myndighetene og arbeidsgivere er med i kampen mot denne utviklingen. Når forskjellene øker, minsker tilliten mellom mennesker. I dagens Norge nyter vi fortsatt et samfunn bygget på høy tillit. Det ønsker vi å gjøre også i fremtiden.

Som fagforening har vi et stort ansvar. Det er fortsatt slik at flertallet av arbeidstakere ikke er organisert. Vi må være enda flinkere til å nå ut med verdien av å være medlem av en fagforening. Vi må vise hvorfor vi fortsatt er en helt nødvendig drivkraft for å sikre et godt arbeidsliv og velfungerende samfunn med små forskjeller.

Sammen må vi bli flere i kampen for en enda bedre arbeidsdag! Det er vi som må snu den negative trenden vi har sett i lang tid nå.

Parat UNG har som et prioritert mål å øke organisasjonsgraden aldersgruppen 18–35 år. Det mener vi vil være helt nødvendig dersom vi skal kunne utjevne forskjellene i samfunnet.

Parat UNG har som mål å øke organisasjonsgraden blant unge. Dette mener de er nødvendig for å utjevne de økende forskjellene i samfunnet.

Paratkonferansen 2021

Parats politiske ledere, Anneli Nyberg og Unn Kristin Olsen, under Paratkonferansen i februar 2020. Foto: Ned Alley

Den 16. november arrangeres årets Paratkonferanse med tema «Et smittetrygt arbeidsliv som samtidig tar vare på verdiskapning og sikrer lønnsomme arbeidsplasser».

Av: Lill Jacqueline Fischer

Deltakerne på konferansen er i hovedsak dem som skal være med på landsmøtet 17. og 18. november. Alle kan likevel se konferansen hjemmefra, den blir sendt direkte på Parats nettsider. På konferansen vil man gå i dybden på hva verdiskapning er, og hvordan man skal fordele godene på nye arbeidsplasser. Og hvordan vil egentlig fremtidens arbeidsplasser være?

Jørgen Juel Andersen skal forklare hva verdiskapning er på en folkelig måte. Han er førsteamanuensis ved Institutt for samfunnsforskning ved BI. Arbeids- og sosialministeren kommer for å fortelle om regjeringens arbeidslivspolitikk.

Det blir lagt opp til en spennende debatt om arbeidslivet etter pandemien, om endring, økonomi og grønn omstilling. Deltakere i debatten er Mathilde Fasting, Civita, Hannah Gitmark, Agenda, Even Bolstad, HR Norge, og Katinka Holtsmark, Universitetet i Oslo.

Bærekraftsmålene er tema når Kim Gabrielli, CEO i UN Global Compact Norway, entrer scenen. Dagens siste foredrag vil handle om automatisering, kunstig intelligens og jobbene våre etter pandemien, og det holdes av Anne Bekkelund i Teknologirådet. I tillegg bys det på en rekke andre spennende innslag og foredrag.

Konferansen ledes av Daniel Kumar, som lover konkurranser og underholdning, men også en litt annerledes konferanse med bruk av mye lyd og bilder.

Landsmøtet 2021

Den 17. og 18. november vil det avholdes landsmøte i Parat. Da skal Parats medlemsgrupper meisle ut Parats politikk og planer for den neste treårsperioden. De skal også velge Parats politiske ledelse – som skal sørge for å gjennomføre planene.

Om lag 250 delegater har meldt seg på. Landsmøtet består av representanter for Parats lokale organisasjonsledd og underorganisjoner, Parats hovedstyre, representanter fra Parat pensjonist og Parat UNG, og samles hvert tredje år.

Innspill til Parats politikk

Utvalgene hovedstyret har satt ned for å forberede sakene for landsmøtet, avslutter i disse dager sitt arbeid, og sakene blir sendt ut på høring i hele organisasjonen. Landsmøtesakene vil også bli behandlet på regionmøtene. Etter å ha fått innspill fra regionmøtene vil hovedstyret sende ut sine endelig forslag til landsmøtet.

Utvalget som har jobbet med arbeidslivs- og samfunnspolitisk program, har vært ledet av Parats konstituerte leder, Unn Kristin Olsen. Hun har også ledet vedtekts- og retningslinjerutvalget. Konstituert nestleder, Anneli Nyberg, har ledet utvalget som har jobbet med økonomiplan, mens Liz Ovesen, leder i Parat Media, har ledet honorarutvalget.

Leder av regionavdelingen i Parat, Kåre Kvalvåg, leder det praktiske arbeidet med både landsmøtet og konferansen. Han forteller at landsmøtet vil foregå heldigitalt. Det innebærer at alle dokumenter vil være elektroniske, og at avstemning og valg vil foregå elektronisk.

Årets tillitsvalgt

Prisen årets tillitsvalgt vil bli delt ut i løpet av dagene på Lily Country Club. Prisen deles ut hvert år til en tillitsvalgt i Parat som har gjort en utmerket innsats, eller utmerket seg på en annen måte. Prisen deles vanligvis ut til en person, men kan unntaksvis gis til flere. I tillegg til heder og ære består prisen av en kunstglassbolle og en reisegavesjekk fra Parats samarbeidspartner, Gjensidige. Det vil bli sendt ut mer informasjon om hvordan du skal gå frem for å foreslå kandidater.

Parat NAV-leder, Agathe Osland Hellesen. ble valgt til årets tillitsvalgt i 2020. Hvem vil motta utmerkelsen under årets konferanse og landsmøte? Foto: Ned Alley

Valgkomiteen er i gang

Valgkomiteen under ledelse av Svanhild Meirud er i full gang med sitt arbeid. Fristen for å sende inn kandidater gikk ut den 20. august, og komiteen har fått inn mange kandidater. Komiteen skal levere sin innstilling innen 13. oktober. Men før det skal alle kandidatene intervjues og vurderes. De fleste hovedstyremedlemmene stiller til gjenvalg.

– Det betyr ikke at de har fribillett til styret. De som ønsker gjenvalg, må vurderes opp mot de foreslåtte kandidatene, sier Meirud.

Hun forteller at komiteen er opptatt av å se på kandidatenes kvalifikasjoner.

– De skal ivareta over 40 000 medlemmer. Det er ingen liten bedrift det er snakk om, vi må ha folk som både vil og kan, og som har kunnskap, sier Meirud. Hun legger til at de jobber ut fra at de styrende organene skal være så representative som mulig. Det betyr at de skal ta hensyn til, og forsøke å sørge for, at alle regioner og sektorer skal være representert

Kontrollutvalget

Mangeårige ledet i kontrollutvalget, Berit Opedal Windheim, vi bli pensjonist på ordentlig – og dette viktige vervet skal besettes på landsmøtet. Valgkomiteens leder kunne ønsket seg flere kandidater til verv i kontrollutvalget, men er sikker på at de finner gode kandidater blant Parats medlemmer.

– Valgkomiteen er suverene og kan foreslå egne kandidater også, selv om vi i all hovedsak bruker de innkomne forslagene, sier Meirud. Hun legger til at det er landsmøtet som tar den endelige beslutningen og velger sine representanter.

Manglende lønn for utført arbeid

Enkelte arbeidstakere opplever at arbeidsgiver ikke utbetaler lønn eller feriepenger til avtalt tid. Med unntak av misforståelser og tekniske betalingsfeil er årsaken ofte at arbeidsgiveren ikke vil betale, eller at arbeidsgiver ikke har økonomi til å betale.

Av: Thany Thileepan, advokatfullmektig i Parat

Under studietiden jobbet jeg i Jussbuss, en organisasjon som gir gratis rettshjelp blant annet til uorganiserte arbeidstakere. Særlig én problemstilling var en gjenganger, nemlig arbeidstakere som ikke hadde fått utbetalt lønn for utført arbeid.

Ikke vent for lenge

En utfordring ved å stå alene i møte med arbeidsgiver er at man ofte har få pressmidler ved brudd på arbeidsavtalens bestemmelser. Det mange heller ikke er klar over, er hvor tid- og ressurskrevende det er å stå på sitt og få lønnen utbetalt når arbeidsgiver ikke vil, eller kan betale den ut.

Rådet fra oss i Parat og fra Arbeidstilsynet er å først ta kontakt med arbeidsgiver for å få vite hvorfor du ikke har fått lønna du har krav på. Uansett hvilken forklaring du får, er det viktig at du ikke venter for lenge før du går videre med saken. Du kan risikere å tape rettigheter ved å la tiden gå.

Konkurs er én løsning

Dersom arbeidsgiver ikke kan betale ut lønn eller feriepenger, kan virksomheten slås konkurs. Når det er åpnet konkurs, kan du søke dekning av lønn fra den statlige lønnsgarantiordningen hos NAV.

Uansett hvilken forklaring du får, er det viktig at du ikke venter for lenge før du går videre med saken.

Thany Thileepan, advokatfullmektig i Parat

Det er tidsfrister for hvor gamle kravene til lønn og feriepenger kan være for at de skal kunne dekkes av lønnsgarantien. Hvis du er passiv, og venter på at andre skal begjære arbeidsgiveren din konkurs, risikerer du at kravene dine blir for gamle til å kunne dekkes av garantien. Du kan derfor bli nødt til å sørge for at det blir åpnet konkurs. Omkostninger du får i forbindelse med konkursbegjæringen, for eksempel gebyrer, advokathonorar og lignende, kan dekkes av garantien.

Den enkleste og raskeste måten å få åpnet konkurs på er at du og arbeidsgiver sammen kontakter tingretten, og at arbeidsgiver erkjenner å være insolvent (mangle betalingsevne). Hvis du ikke får arbeidsgiver med på å kontakte tingretten, må du selv sende konkursvarsel. Hvordan du går frem er beskrevet i detalj på arbeidstilsynet.no.

Forliksrådet kan benyttes der kravet er omstridt

Det kan imidlertid være andre årsaker enn dårlig økonomi som gjør at arbeidsgiver ikke betaler lønn eller feriepenger. For eksempel kan det dreie seg om uenighet om hvor mye du som arbeidstaker har krav på i lønn, for eksempel på grunn av ulikt syn på beregning av lønnstillegg. Det kan også dreie seg om tilfeller der arbeidsgiver har trukket arbeidstaker i lønn for et krav de mener å ha. I disse tilfellene vil kravet ditt være bestridt.

I motsetning til mange hva mange tror, kan man ikke gå til Arbeidstilsynet eller Politiet for å tvinge arbeidsgiver til å utbetale lønnen. Arbeidstaker må selv sende et rekommandert brev til arbeidsgiver med krav og be om oppgjør innen en kort frist, for eksempel en uke. Skriv at du kommer til å forfølge saken videre hvis arbeidsgiver ikke betaler innen fristen.

Hvis arbeidsgiver ikke betaler innen fristen eller du ikke får tilbakemelding, kan du bringe saken inn til Forliksrådet i den kommunen hvor arbeidsgiver holder til. Forliksrådet vil hjelpe deg med å sette opp forliksklage, og det blir deretter innkalt til forliksmøte. Saken løses da ved forlik, dom eller saken blir henvist videre til rettsapparatet.

Hvis saken blir henvist til retten, bør du søke juridisk hjelp for å finne ut om det er grunnlag for å bringe saken inn for domstolen. Blir resultatet av behandlingen i Forliksrådet et forlik eller en dom, og arbeidsgiver fremdeles ikke betaler, må du sende saken til namsfogden for tvangsinndrivelse.

Du må kunne dokumentere krav

Når forliksrådet skal ta stilling til lønnskrav fra arbeidstaker, må naturligvis kravet underbygges med dokumentasjon. Hvis man ikke kan dokumentere hvor mye man har jobbet, eller hvor mye arbeidsgiver skylder, er det er vanskelig å være trygg på at forliksrådet vil gi medhold for sitt lønnskrav.

Arbeidsgivere som ikke vil betale ut lønn, har ofte ikke noen dokumentasjon over hvor mye arbeidstaker har jobbet og har krav på i lønn. Selv om arbeidsgiver etter arbeidsmiljøloven er pålagt å lage arbeidsplaner og lønnsslipper, har ikke Arbeidstilsynet ressurser til å følge opp hvert eneste brudd på slike bestemmelser.

Rettshjelp

Det diskuteres for tiden om gratis rettshjelp til inndrivelse av lønn skal inngå i den offentlige rettshjelpsordningen, slik at uorganiserte arbeidstakere kan få hjelp av advokater hvis de ikke får utbetalt lønnen sin. Du som er betalende medlem i Parat, kan ta direkte kontakt med en av advokatene her og vil få all den hjelp du trenger uten noen kostnader. Vår anbefaling er å ta tidlig kontakt dersom du har problemer – Vi hjelper deg!

Thany Thileepan, advokatfullmektig i Parat. Foto: Trygve Bergsland

Norsk sjømateksport slår alle rekorder

I 2020 ble det eksportert 2,7 millioner tonn sjømat fra Norge til en verdi av 105,7 milliarder kroner. Parats medlemmer er viktige bidragsytere.

Av: Vetle Daler

Norsk sjømat fra fiske og havbruk eksporteres til 150 land og er Norges nest største eksportnæring etter olje og gass. Norsk sjømatnæring sysselsetter rundt 60 000 årsverk, den ene halvparten skjer direkte i næringen, og den andre halvparten skjer som ringvirkningseffekter i næringslivet. Det viser tall fra SINTEF Ocean, som er forskningsinstituttet SINTEFs satsing på havforskning.

Ny verdirekord

Mange fryktet at salget ville gå ned da koronapandemien traff fjor, men de dystre spådommene slo ikke til. Hittil i år er det eksportert sjømat for 72,9 milliarder kroner, opplyser Norges sjømatråd. Det er 5,44 milliarder mer enn for samme periode i rekordåret 2019 og er en ny verdirekord for årets åtte første måneder ifølge Sjømatrådet.

– Vi eksporterte sjømat for 9,6 milliarder kroner i august, noe som er en økning på 32 prosent mot samme periode i fjor. Det er den beste augustmåneden noensinne, og dersom trenden fortsetter, vil Norge sette en ny årsrekord for eksport av sjømat, sier lakseanalytiker Paul T. Aandahl i Sjømatrådet til Børsen.

Fiskeriministeren imponert

Fiskeri- og sjømatminister Odd Emil Ingebrigtsen er glad for at sjømatnæringen har holdt hodet godt over vannet gjennom krisen.

– Jeg er imponert over hvordan næringen har klart å snu seg rundt i en krevende situasjon. Koronakrisen har vist oss viktigheten av en sjømatnæring som sikrer samfunnskritisk matproduksjon på en sunn og bærekraftig måte, sier Ingebrigtsen til e24.no.

Han sier forbrukere verden rundt verdsetter norsk sjømat på tallerkenen.

Sjømat er Norges nest største eksportnæring etter olje og gass. Hittil i 2021 er det eksportert sjømat for 72,9 milliarder kroner, opplyser Norges sjømatråd. Her fra et lakseoppdrettsanlegg i Bergen.

– Det er viktig for å skape arbeid og aktivitet i små og store samfunn langs hele norskekysten. Og det er ikke minst viktig for Norge, fordi næringen sikrer store eksportinntekter og verdiskaping, som kommer hele landet til gode, sier Ingebrigtsen.

Bred politisk enighet

Og det er ikke bare regjeringspartiene som hyller sjømatnæringen og den voksende havbruksnæringen. Det er nemlig bred politisk enighet om verdien av havbruk. Under en debatt i Arendal i august om sjømatens politiske framtid, arrangert av Sjømat Norge, ga alle partiene uttrykk for at havbruk er én av våre viktigste fremtidsnæringer.

Det er bred enighet om at det er enorme muligheter for å skape arbeidsplasser og sikre klimavennlig mat til verden, og at Norges nest viktigste eksportnæring trenger forutsigbare og konkurransedyktige rammer.

Viktig for Norge

Parats medlemmer er til stede i en rekke virksomheter som er involvert i norsk havbruk, blant annet innen forskning (SINTEF og Nofima) og innen fiskefôrindustrien.

Skretting, med hovedkontor i Stavanger og produksjon på Averøy og i Stokmarknes, er verdens største produsent av fiskefôr. Parat har en stor medlemsgruppe i bedriften.

Hovedtillitsvalgt, Marius Undem, sier han er glad for å jobbe i en bedrift som er så viktig for norsk havbruk.
– Ja, jeg er stolt av å jobbe i en næring og bedrift som er så viktig for Norge. Vi i Skretting erfarer og vet at næringen

Skrettings fabrikk på Averøy utenfor Kristiansund. Foto: Line Miranda Andersen

Marius Undem, hovedtillitsvalgt for Parat i Skretting. Foto: Line Miranda Andersen

Skretting

Skretting er verdensledende innen produksjon og leveranse av fôr til havbruksnæringen. Fôrproduksjonen globalt tilsvarte mer enn 20 millioner porsjoner sjømat per dag på verdensbasis.

Skretting er den globale divisjonen for fôr til akvakultur i Nutreco, et datterselskap av det nederlandske konsernet SHV. Selskapet har hovedkontor i Stavanger og produksjonsfasiliteter i Stokmarknes, Averøy og Stavanger.

Skretting har 300 ansatte i Norge, 3 500 globalt.

også er viktig flere steder i verden, sier han til Paratbladet.

Ni milliarder mennesker

Skrettings visjon er «Feeding The Future». Undem sier Skretting historisk sett har vært ledende på innovasjon og forbedringer, noe som har gjort at at den pelleten fisken nå spiser, er mye mer bærekraftig enn for bare fem til ti år siden.

– Vi har ambisjoner om å gjøre vårt til at verdenssamfunnet skal ha tilgang til nok mat til ni milliarder mennesker i 2030. I det ligger utfordringen med å skape mer proteinrik og sunn mat på en effektiv måte og bedre utnytte ressursene vi har til rådighet. For at det skal være mulig, er havet en ressurs vi må klare å utnytte mer effektivt og skånsomt. Råvarene våre produkter er basert på, må bli enda bedre utnyttet, og vi trenger flere nye, innovative og bærekraftige alternativ, forklarer han.

Undem sier mange av medarbeiderne har vært lenge i bedriften.

– Vi har lite gjennomtrekk, og vi har mange som står lenge i firmaet. Vi har fortsatt personer som har vært med og fulgt næringen fra den spede begynnelse for 45–60 år siden. Dette hadde ikke vært tilfellet om de ansatte ikke trivdes og at arbeidet ikke føltes meningsfullt. Jeg har selv vært heldig som har vært her i snart 18 år og hatt 4 ulike stillinger og økende ansvar, sier han.

Opptatt av medbestemmelse

Parats hovedtillitsvalgte trekker også fram det gode samarbeidet mellom ledelsen og de ansatte i bedriften. Han mener dette er essensielt for at bedriften skal nå sine mål.

Parat-leder Unn Kristin Olsen på besøk på Skrettings fabrikk i Stavanger, der det produseres fiskefôr som eksporteres verden rundt. Foto: Helene Husebø

– Både vi og ledelsen er opptatt av medbestemmelse, og at de ansatte er involvert i beslutninger på alle nivåer. Hver og én i organisasjonen har og tar ansvar for at vi hele tiden leverer best mulig for Skretting og for våre kunder. Slik bidrar vi til en enda mer bærekraftig næring, med trygge, interessante og lønnsomme arbeidsplasser, hvor vi tar vare på miljøet og mangfoldet i både natur og mennesker, sier Undem.

Han tror fremtiden for bransjen er lys.

– Jeg er optimistisk for næringen, bedriften og mine medlemmers fremtid. Vi er en solid organisasjon med erfarne og meget dyktige ansatte i alle ledd. Næringen er enda ung, men vi må alle sammen jobbe hardt for at vi skal kunne drive bærekraftig i framtida, sier Undem.

Vil bli enda viktigere

Ved hjelp av Skretting og en lang rekke bedrifter kysten rundt går den norske sjømatindustrien bedre enn noen gang, og seniorforsker Ulf Johansen ved SINTEFs avdeling for sjømatteknologi mener havbruk vil bli en enda viktigere faktor i norsk økonomi i årene som kommer.

– Ringvirkningene som sjømatnæringen skaper i andre deler av samfunnet, kommer også til å bli stadig viktigere, ikke bare for kyst-Norge, men også i sentrale strøk på Østlandet, gjennom ringvirkninger i leverandørnæringen som ligger der, sier han. ■

Kilder: *sintef.no, sjomatnorge.no, regjeringen.no, e24.no, snl.no, borsen.dagbladet.no, skretting.com, seafood.no*

Havbruk

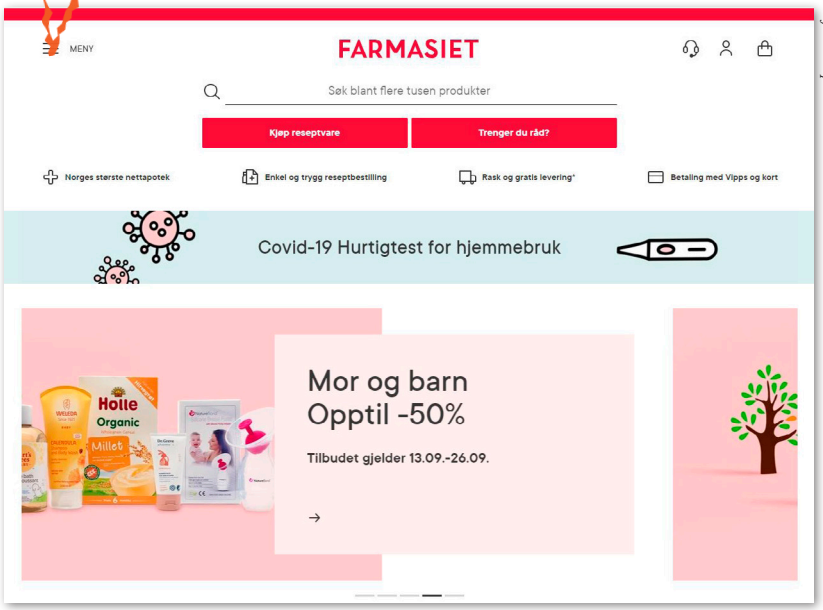
Havbruk er akvakultur som foregår i havvann. Akvakultur omfatter oppdrett og dyrking av alle slags organismer i vann. Fiskeoppdrett, skalldyroppdrett og tang- og taredyrking i sjøvann er ulike former for havbruk.

Havbruk står for om lag 48 prosent av verdens akvakulturproduksjon målt etter vekt, hvorav det meste (92 prosent) foregår i Asia.

I Norge oppdrettes hovedsakelig laksefisk, mens i utlandet er fiskeoppdrett bare en liten andel av den totale havbruksproduksjonen. På verdensbasis består havbruk av 57 prosent tang og tare, 33 prosent bløtdyr og krepsdyr, og 9 prosent fisk, mens oppdrett av laksefisk står for kun 5 prosent av havbruket globalt.

Kilde: SNL.no

Parat informerer

Skjermdump: Farmasiet.no

Parat får partsforhold i handelsoverenskomsten

Parat får partsforhold i handelsoverenskomsten (HOK) som opprinnelig er inngått mellom NHO/NHO Service og Handel på den ene siden og YS/Negotia på den andre siden. Dermed blir det to YS-forbund i denne avtalen som dekker butikker og nettbutikker innen varehandel.

– For varehandelsbedrifter i Virke er det funksjonæravtalen som gjelder. Også der har Parat og Negotia partsforhold. Med dette kan vi omsider få på plass tariffavtale for våre medlemmer i nettapoteket Farmasiet.no, sier Parats forhandlingssjef Turid Svendsen.

Turid Svendsen. Foto: Vetle Daler

Norges Vels medalje til Turid Svendsen

Parats forhandlingssjef Turid Svendsen får Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste. Det er 30 år siden Turid Svendsen startet sin karriere i Parat (Prifo). Medaljen er en hedersbevisning for mottakerens innsats og betydning i organisasjonen. I statuttene for medaljen går det frem at mottakeren må ha bidratt med 30 års innsats for samme arbeidsgiver. Medaljen tildeles av direksjonen i Det Kongelige Selskap for Norges Vel og ble innstiftet i 1888. Parat gratulerer med et velfortjent hedersbevis.

Ny ansettelse i forhandlingsavdelingen

Stein-Inge Abelvik er ansatt som forhandler i forhandlings- og arbeidslivsavdelingen. Han er 44 år og skal ha stat som sitt hovedarbeidsområde.

Stein-Inge har 26 års erfaring fra statlig sektor, inkludert som hovedtillitsvalgt i Forsvaret. Han sitter også i forbundsstyret i Parat forsvar.

Stein-Inge Abelvik. Foto: Vetle Daler

Berit Opedal Windheim. Foto: Trygve Bergsland.

Leder av kontrollutvalget i Parat takker for seg

I hele ni år har Berit Opedal Windheim ledet Parats kontrollutvalg. Nå skal hun bli pensjonist på fulltid, og jobben i kontrollutvalget blir ledig. Kontrollutvalget får retningslinjer av landsmøtet og skal ettergå den politiske og økonomiske kontrollen av Parat som virksomhet. Videre skal kontrollutvalget vurdere bruken av midler i henhold til vedtakene som er satt, sammen med en revisor, og sikre den samlede kontrollfunksjonen.

– I år fyller jeg 76, og jeg har vært pensjonist helt siden jeg påtok meg vervet i 2012. Nå kjenner jeg at det er på tide å pensjoneres på ordentlig, sier Windheim.

Parats regionutvalg (RU)

RU region Nord
(Nordland, Troms og Finnmark)
Leder: Lars Raymond Holm, Luftfartstilsynet
E-post: Lrh@caa.no
Åse Helen Andersen, Apotek 1 Hammerfest
E-post: aasehelande@hotmail.com
Anne-Katrine Thomassen, Brønnøysundregisterne
E-post: akt@brreg.no
Per-Christian Størkersen, Nordland Fylkeskommune
E-post: perst@nfk.no
Jorunn Kristin Trøen, Forsvaret, Indre Troms
E-post: jorunntroen@gmail.com
Dina Kaino, Tannklinikken i Alta, UNG-representant
E-post: dina.kaino@tffk.no

RU region Midt
(Trøndelag, Møre og Romsdal)
Morten Mørch, NTNU (leder)
morten.morch@ntnu.no
Ronny Johannessen, NAV It Forretningspartner
ronny.johannessen@nav.no
Karina Holm Johansen, distriktstannklinikken Hareid
karina.holm.johansen@mrfylke.no
Vigdis Rønningen, NTNU
vigdis.ronningen@ntnu.no
Arne Duun, NAF
arne.duun@naf.no
Mona Susan Kolstad, Steinkjer tannklinikk
mona.s.kolstad@gmail.com
Pall Ragnar Olafsson, St. Olavs Hospital
pall.ragnar.olafsson@stolav.no
Bjørg Width, Politiets fellestjenester
biwidth@online.no

RU region Øst
(Innlandet, Oslo, Viken)
Leder: Hilde Margrete Bjørklund - Cappelen Damm AS
E-post: hilde.bjorklund@cappelendamm.no
Bente Iren Tollefsen Moen - Statens Pensjonskasse
E-post: bente.iren.moen@spk.no
Stein Grindheim - SAS Ground Handling
E-post: stein.grindheim@sas.no
Ronny Kjønsø - Asko Øst
E-post: ronny.kjonso@asko.no
Anja P. Ahlstrøm – NIBIO
E-post: Anja.Ahlstrom@nibio.no
Kathrine Fjell fra SAS Ground Handling, Ungrepresentant
E-post: Kathrine.fjell@sas.no

RU region vest
(Rogaland. Vestland)
Gro Nondal Buvik, Sognekraft, Sogndal (leder)
gro.nondal.buvik@sognekraft.no
Erik Andreassen, Gate Gourmet, Bergen
eandreassen@gategourmet.com
Odd Bertin Eide, Sjøfartsdirektoratet, Bergen
Odd.Eide@sjofartsdir.no
Anett Solen, Bergen kommune, Bergen
anett.solen@bergen.kommune.no
Hege Solbakken Sæbø, Stavanger Aftenblad, Stavanger
hege.solbakken.saebo@aftenbladet.no
Ingvar Torsvik Myrvollen, Vestland Høgre, Førde
ingvartorsvikmyrvollen@gmail.com
Maichen Solnes Beeder, NAV, Sogndal
maichen.beeder@nav.no
Berit Meyer, Vestland fylkeskommune, Bergen
berit.didriksen.meyer@vlfk.no

RU region Sør
(Agder, Vestfold og Telemark)
Sissel Eilefstjønn, Skatteetaten (leder)
sissel.eilefstjonn@skatteetaten.no
Anne Lise Olsen, VAF tannhelse
anne.Lise.Olsen@agderfk.no
Knut Agnar Bøstein, Falck Redning AS, Larvik
knut.boestein@falck.com
Anne Britt Skomedal, Vitusapotek Elefanten Kristiansand
annebritt1962@hotmail.com
Hanna Kristine S. Korsvik, Universitetet i Agder (UIA)
hanna.korsvik@uia.no
Kim Finseth, Kystverket, Horten
kim.stinessen.finseth@kystverket.no
Cecilie Holt, NAV Larvik
cecilie.holt@nav.no
Jan Morten Lillehagen, Securitas
jamlille@online.no

Spørsmål til juridisk og forhandlingsavdelingen i Parat

Vi som gir svar i denne utgaven av Parat er:

Thany Thileepan
Advokatfullmektig

Thore Eithun Helland
Advokat

Renate Messel Hegre
Forhandler

Katrine Andresen Roald
Advokat

Bjørn Are Sæther
Rådgiver

Anders B. Lindstrøm
Leder juridisks avd.
Advokat

Har du spørsmål til juristene eller til forhandlingsavdelingen, kan du sende spørsmålene til trygve.bergsland@parat.com. Vi hjelper deg som medlem med alle typer problemstillinger knyttet til arbeidsforhold og tolkning av avtaleverket. Du kan også ta kontakt med oss når det er behov for skriftlig og muntlig rådgivning i forbindelse med omorganisering, nedbemanningsprosesser, ferie, arbeidstidsordninger, trygdespørsmål og lignende.

Arbeidstid og gjennomsnittsberegning

I kontrakten min står det at arbeidstiden min skal gjennomsnittsberegnes etter arbeidsmiljøloven § 10-5. Sjefen min mener at jeg ikke har krav på overtidsbetaling før jeg har jobbet mer enn ni timer per dag i gjennomsnitt. Stemmer det?

Inger

Svar: *For at en avtale om gjennomsnittsberegning skal være gyldig, må den angi hvilken periode som skal gjennomsnittsberegnes. For eksempel kan det stå i avtalen at arbeidstiden skal gjennomsnittsberegnes over en periode på 6 måneder, med oppstart 1. januar og 1. juli. Man kan høyst avtale en periode for gjennomsnittsberegning på 52 uker, for eksempel fra 1. januar til 31. desember hvert år. Hvis avtalen ikke sier noe om når perioden starter og slutter, vil ikke arbeidsgiver ha mulighet til å gjennomsnittsberegne arbeidstiden din.*

Hvis det ikke er en gyldig avtale om gjennomsnittsberegning, har du krav på overtidsbetaling etter arbeidsmiljølovens hovedregel om alminnelig arbeidstid og overtid. Hovedregelen er at alminnelig arbeidstid er ni timer i løpet av 24 timer og 40 timer i løpet av sju dager. Arbeid utover dette regnes som overtidsarbeid og skal kompenseres med et overtidstillegg på minst 40 prosent.

Hvis avtalen angir hvilke perioder som skal gjennomsnittsberegnes, har du krav på overtidsbetaling dersom du i den angitte perioden i gjennomsnitt har jobbet mer enn ni timer i løpet av 24 timer og 40 timer i løpet av sju dager.

Thany

Manglende overtidsbetaling

Jeg har fått beskjed om at jeg kun har rett på 40 prosent overtid på en søndag, og først får overtidsbetalt når jeg overstiger 40 timer i uken. Kan dette stemme?

Jonas

Svar: *Arbeidsmiljøloven gir rett på 40 prosent overtid. Det som er avgjørende for om du får overtid etter loven, er om du har jobbet over den alminnelige arbeidstiden, som er 40 timer i uken og ni timer om dagen. Dette betyr at du kan bli pålagt å jobbe overtid, som da egentlig er merarbeid, hvis kontrakten din er på 37,5 timer, uten at dette fører til noe tillegg etter arbeidsmiljøloven. Etter 40 timer er overskredet, får du imidlertid 40 prosent overtid. Med en tariffavtale er det imidlertid normalt å få overtid allerede etter 37,5 timer, og du får ofte 50 eller 100 prosent overtid, avhengig av når overtiden utføres. Rett til overtid etter 37, 5 timer, og bedre satser enn i loven, kan også følge din individuelle arbeidsavtale. Avgjørende for hvilken kompensasjon du får, er derfor om du har en individuell avtale eller en tariffavtale som gir deg slike rettigheter.*

Katrine

Permitteringsfare

Jeg er medlem i Parat og jobber i en kommunal skolefritidsordning. Jeg er nylig ferdig med utdanning og nyansatt i kommunen. Jeg er litt bekymret for jobben min dersom det skulle komme et nytt stort smitteutbrudd. Kan kommunen permittere meg dersom det skjer?

Sara

Svar: *Parat mener at permittering ikke er et egnet virkemiddel i en slik situasjon. Kommunen har anledning til å permittere, men først etter at man har prøvd alle muligheter til å gi de ansatte andre arbeidsoppgaver/omplassering. Man må se på kommunen som et hele og ikke ta bestemmelser på enhetsnivå. Kommunenes arbeidsgiverorganisasjon, KS, anbefaler kommunene å unngå permitteringer.*

Bjørn Are

Skilsmisse og arv

Jeg er dessverre gått lei av min kone etter mange år. Det har ikke akkurat vært noe vellykket ekteskap, men det er uaktuelt for oss å skilles. Det er vi for gamle til, og vi må ta hensyn til barna og barnebarna. Men jeg vil gi min kone så lite arv som mulig. Hvordan gjør jeg det?

Kjell Magne

Svar: *Hovedregelen er at ektefellen arver en firedel av det førsteavdøde etterlater seg dersom han eller hun hadde livsarvinger (barn, barnebarn). Men ektefellen har i alle tilfeller rett på fire ganger grunnbeløpet i folketrygden. Denne begrensningen kan du gjøre i et testament om du ikke vil at din kone skal arve en firedel. Hun skal da ha kunnskap om dette testamentet før du går bort, med mindre dette ikke er mulig eller blir urimelig vanskelig. Er du sikker på hva du vil gjøre, skriver du et testament og varsler din kone om innholdet etterpå, slik at hun på forhånd vet hva hun kan vente seg ved din bortgang. Så kan hun vurdere om hun vil gjøre det samme.*

Thore

Ammefri

Jeg er ansatt på et sykehus i Helse Sør-Øst og har for tiden foreldrepermisjon. I desember skal jeg tilbake på jobb igjen i full stilling, og lurer i den forbindelse på om jeg da har rett til fri med lønn for å amme barnet mitt? Jeg vet at jeg i henhold til arbeidsmiljølovens bestemmelser har rett til ammefri inntil én time hver dag, men uten rett til lønn.

Samira

Svar: *Ja, du har rett til ammefri med lønn. I henhold til overenskomstens del A1, som regulerer sosiale bestemmelser, har du rett til fri med full lønn i inntil 2 timer pr arbeidsdag for å amme barnet ditt. Friperioden vurderes i forhold til antall timer som arbeides per dag.*

Renate

Tariffavtale og lik lønn

Jeg jobber i en butikk hvor vi endelig har fått tariffavtale. Vi som er organiserte, har stått på lenge for å få tariffavtalen på plass. Vi opplever det derfor som veldig urettferdig at de som ikke er organiserte og som slipper å betale fagforeningskontingent, likevel får samme lønn som oss organiserte. Er dette virkelig lovlig?

Gustav

Svar: *Jeg forstår din frustrasjon, men det arbeidsgiver gjør er faktisk lovlig. Hadde arbeidsgiver betalt de uorganiserte dårligere enn dere organiserte, hadde dette vært tariffstridig og ulovlig. Det kan forklares med at dersom en bedrift er bundet av tariffavtale, gjelder det såkalte ufravikelighetsprinsippet. Prinsippet er fastslått i arbeidstvistlovens § 6. Her står det: «Bestemmelse i arbeidsavtale som strider mot en tariffavtale som begge parter er bundet av, er ugyldig.» En arbeidsavtale med dårligere lønnsvilkår enn det som er fastsatt i tariffavtalen, ville derfor være ugyldig.*

Ufravikelighetsprinsippet innebærer at arbeidsgiveren har plikt til å gi både uorganiserte og organiserte arbeidstakere de samme lønns- og arbeidsvilkårene for det arbeidet som er regulert av tariffavtalen. Bakgrunnen for prinsippet er at en forskjellsbehandling vil undergrave betydningen av tariffavtalen. Hvis det var adgang til å betale lavere lønninger til uorganiserte arbeidstakere, ville arbeidsgiveren kunne foretrekke å ansette disse framfor organiserte arbeidstakere. Ufravikelighetsprinsippet er derfor med på å beskytte tariffavtalen og organisasjonsfriheten.

Anders

							GRIBB			BLUNDE PLASS	LEGE-MIDDEL	AVSTIK-KER	ELV I TROMS
							FJERNE IS						
										BRENNE NATT-KJOLE			
							VASKE		FOR-TYNNES DEL AV TYSKLAND				
GER-MANSK HÆR-FØRER	KAN MOTOR VÆRE		KON-STABEL KRAFT-MASKIN		FOTTØY RETTS-LØFTE		GRUNNEN FLYSEL-SKAP						
							INDISK KVINNE-DRAKT					EN LUKK-ØYE	EN AV TRE BRØDRE
EKS-PRESS-KOLLI KLISSEN							ENØYD KJEMPE SKIPS-LAG						
				KLIPPE-ØY	FLATE-MÅL					TALE FOR	FNISE		
UPOPU-LÆR PERSON LEDSAGE													
				EN LINDBERG UBEVEGE-LIG						ALDER-DOM		SPLID	VESEN
50		FORÆRE FUGL			ODDE				KORN-ET				
PJOLT-ER					ELITE	SELE KOMISK EFFEKT				PRON.			
MUSIKER													
PLATE OPP-GLØDD			KYST-FYR STERK				TONE SVELLE			HOLDE MUNN	NEVNE		
GÅ		MINE				SNABB					FASE		
						AGN-SETTE					HELLIG		

Løsningen på kryssordet i medlemsbladet Parat nummer. 2 – 2021 er: «OLIVENTRÆR PREGER LANDSKAPET». Den heldige vinneren er: Karen Helene Lund, fra Moss. Frist for å sende inn løsning på neste kryssord er: **5. november 2021**.

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten som e-post til **trygve.bergsland@parat.com** eller ordinær post til: **Parat, Postboks 9029, Grønland, 0133 Oslo**

Husk å merke e-posten/konvolutten «Kryssord 3/2021». Husk også å skrive på ditt eget navn og adresse.

Premie: Horizon, alpakka-pledd av 50 prosent alpakkaull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Løsning: .....

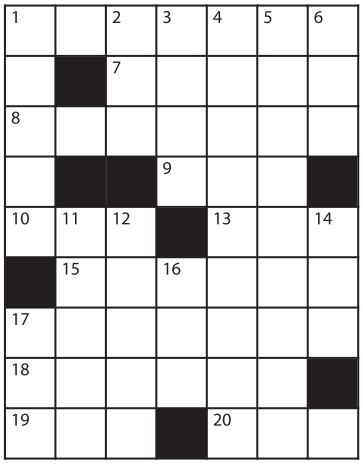
.....

Navn: .....

Adresse: .....

.....

MINI KRYSSORD

Vannrett

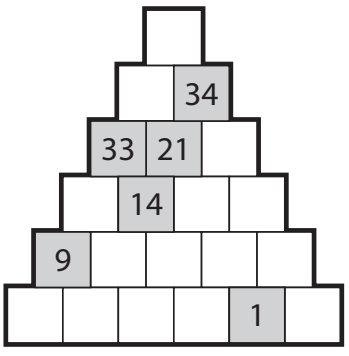
1. Dåne
7. Søkeinstrument
8. Beruset
9. Fred
10. Meieriprodukt
13. Åssiden
15. Firkantet
17. Ufølsomhet
18. Kropp
19. Øy i Hordaland
20. Alene

Loddrett

1. Utropsord
2. ... Lanka
3. Kurtisane
4. Offervilje
5. Karl Marx' lære
6. Kule
11. Sausen
12. Sete for smakssansen
14. Skli
16. Insekt
17. Kattenegl

TALL PYRAMIDEN

Alle feltene skal fylles med tall. Noen tall er fylt inn på forhånd, og dette utgjør summen av tallene i de to feltene under. Du må sette inn begge tallene i de to tilstøtende feltene for å finne tallet i feltet over, og motsatt, du finner tallet i et felt ved å trekke tallet i feltet ved siden av fra tallet i feltet over.

SUDOKU

		1	8	5	6			
			2			8	9	
8	6	2			9	7		5
			6				5	
	4	9		8		6		7
1	5		7		4			9
	9			6	1	2		
2			4				6	
	8						4	1

Lett

© Bulls

2	9				4		1	3
	1						4	
			5		3	9		6
		9				5	7	
		2	9					
1			6	7		3		4
5		1	7				3	
							6	
	4		1		8			7

Middels

© Bulls

		4		8		9		
	3			5		1	6	2
2			6					5
9			2					
		3		4				9
1	6		9		8			
				2	9			
						2		4
							5	

Vanskelig

© Bulls

J	E	Ø	T	B	E	P	I	V	P	M	U	S	G	Y
R	K	U	A	L	I	N	S	T	R	U	K	S	F	G
Y	R	E	R	Y	T	S	E	B	L	A	I	L	I	F
T	P	Å	P	E	P	C	T	T	Z	I	F	J	H	F
S	O	O	Ø	O	Æ	Z	R	I	E	N	K	F	D	V
T	W	D	I	B	T	E	L	I	F	T	S	Y	R	B
U	M	G	A	T	L	G	Ø	Æ	G	U	L	T	G	H
R	F	A	C	Ø	E	N	E	R	I	E	L	R	I	E
E	I	N	S	K	T	V	I	S	K	A	R	N	T	B
L	R	G	Y	O	K	M	I	T	E	Y	T	F	W	B
A	E	F	J	D	I	K	J	N	H	E	U	A	G	Y
M	R	A	M	E	V	Z	W	J	R	U	C	R	R	R
D	E	R	B	R	S	Å	K	C	Å	M	U	T	P	K
Z	Ø	T	A	I	E	P	I	L	O	G	E	Ø	T	N
U	E	T	T	O	P	N	M	E	Å	U	T	Y	H	C

KRYSS OG TVERS

Finn alle ordene. Ordene kan stå vannrett, loddrett eller diagonalt, og kan ofte stå skrevet baklengs.

1. BRYSTFILET
2. EPILOG
3. FARTØY
4. FILIALBESTYRER
5. FIRERE
6. GANGFART
7. HINTER
8. INSTRUKS
9. ISKAR
10. KODER
11. KRYBBE
12. LEIREN
13. MALERUTSTYR
14. POITEVIN
15. POTTE
16. PRAT
17. RAFF
18. SUMPVIPE
19. SVIKTE
20. TRELØS

Ordplunder

Bokstavene i ordet under har blandet seg litt. Kan du finne fram til riktig ord ved å plassere bokstavene i riktig rekkefølge i de hvite feltene?

Den grå teksten på siden gir deg noen hint. Skjul teksten om du ikke vil ha hjelp.

NOEN SMÅ HINT

- *Ordet starter med bokstaven H*
- *Parkeringsbrems*
- *Er ofte plassert mellom forsetene i en bil*

R	B	N	H	D	K	Å	K	E

FYLL INN ORDET:

PARATS TRENINGSSIDE MED HJERNETRIM

Sender du oss løsningen på alle oppgavene på denne siden, er du med i trekningen av et Horizon, alpakka-pledd av 50 prosent alpakkaull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Frist for å sende inn løsningen er 5. november 2021.

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten på e-post til trygve.bergsland@parat.com, eller ordinær post til: Parat, postboks 9029 Grønland, 0133 Oslo. Husk å merke e-posten/konvolutten «Hjernetrim 3/2021».

Vinneren av hjernetrim i 2/2022 er Elin Willassen, fra Oppegård.

Du som medlem påvirker Parats politikk

I november er det landsmøte i Parat. Landsmøtedelegatene vil da diskutere og vedta Parats politikk og strategi for den neste treårsperioden og velge nytt hovedstyre. Parats politiske dokumenter har vært på høring og vil bli vedtatt under landsmøtet, slik har du som medlem anledning til å påvirke vår politikk gjennom din tillitsvalgt.

Som konstituert leder ønsker jeg meg gode, konstruktive og kanskje litt eksentriske diskusjoner. Vi skal ha det gøy, det skal være god takhøyde, og vi skal være ansvarlige. Det viktigste er at vi sammen skal bidra til utviklingen av Parat som Norges beste arbeidstakerorganisasjon.

Før landsmøtet vil det bli avholdt regionkonferanser hvor også landsmøtesakene vil bli behandlet, og det blir valg av nye regionutvalg. I skrivende stund er det under en uke til første regionkonferanse, der jeg for første gang på svært lenge skal få lov å møte mange tillitsvalgte på en gang – fysisk. Bare tanken på det gjør meg lykkelig.

Kompetanseheving i arbeidslivet er en viktig fanesak for oss i Parat. Vi bruker mye av vår tid og ressurser til å påvirke og utvikle arbeidsplassen som en læringsarena, og vi ønsker å bidra til kompetanseutvikling for morgendagens arbeidsliv. Mye av dette arbeidet skjer i samarbeid med vår hovedorganisasjon YS. Vi vil også bidra til å heve kompetansen til våre topptillitsvalgte, og denne høsten starter vi opp et prøveprosjekt sammen med tre av våre søsterforbund i YS.

Parat, Delta, Negotia og Finansforbundet har i samarbeid med Høyskolen i Kristiania utarbeidet et topptillitsvalgtstudium. Formålet er å gjøre de tillitsvalgte bedre i stand til å utøve vervet sitt. Oppmerksomheten rettes mot tillitsvalgte som ledere og rollemodeller og som aktive bidragsytere til det organiserte arbeidslivet. Jeg tror dette er et svært bra tilbud til våre tillitsvalgte, og et godt påfyll til den utdannelsen vi allerede gir dem.

YS Arbeidslivsbarometer for 2021 viser at fagforeningslegitimiteten har økt. Flere vil være organisert, og flere vil være tillitsvalgt.

Unn Kristin Olsen. Foto: Vetle Daler.

Det vil bli spennende å se om dette er som følge av pandemien eller om flere har fått opp øynene for hvor viktig det faktisk er å være organisert, og slik være en bidragsyter til det organiserte arbeidslivet og den norske velferdsmodellen.

Å lese er som å tenke med en annens hode i stedet for sitt eget.
Arthur Schopenhauer

UK. Olsen

Unn Kristin Olsen
Leder i Parat

Facebook: facebook.com/UnnKristinOlsenParatYS

foto: yoanis Menge/leger uten grenser

LEGER UTEN GRENSER REDDER LIV OG LINDRER NØD HVER ENESTE DAG I KRIG, KRISER OG KATASTROFER. DET KAN DU OGSÅ GJØRE!

BLI FELTPARTNER OG STØTT OSS MED ET VALGFRITT BELØP I MÅNEDEN

MEDECINS SANS FRONTIERES
LEGER UTEN GRENSER

TELEFON 08898
GIVERSERVICE@LEGERUTENGRENSER.NO
LEGERUTENGRENSER.NO/FELTPARTNER

parat

Parat med egen kleskolleksjon

Parat har valgt ut et lite utvalg kvalitetsklær. Medlemmer og tillitsvalgte kan bestille klærne i parat.shop.idegroup.no og betaler kun vår innkjøpspris.

Parat betyr at vi alltid står klar, uansett når du trenger hjelp. Et enkelt norsk ord som er tydelig i sitt budskap og som har fått Språkrådets pris for nettopp dette.

Fargen er oransje, som gir varme og som signaliserer glede, bevegelse og nytelse. Oransje virker oppløftende og den jager triste tanker på dør. Oransje stimulerer også til aktivitet, nysgjerrighet og kreativitet.

Skalljakke for vår og sommer. Vind- og vannavvisende i dame og herrestørrelse
555 kroner *

Hettegenser i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
379 kroner *

T-shirt i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
149 kroner *

Liten sekk, 17 liter
185 kroner *

Kabinkoffert 37 liter
Lett og solid koffert med fire hjul
1370 kroner *

* Frakt kommer i tillegg.